Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 20 גראשען. — היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 88	Łódź, Wtorek 15 kwietnia 1930.	אכטער יאהרגאנג	לאדז, דינסטאג, יז ניסן תר״ץ	№ 88

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

די שאקאלאד-פאבריק „פראגרעס“ קאנסטאנטינער 14

טיילט מיט, אז צוליב דער בעקוועמ־ליכקייט פון דער ג׳ קונדשאפט האט זי ערעפענט א פיליע אויף **וואסכאדניא 52**

די פיליע איז שטענדיג פערזעהן מיט א רייכן און פרישן אויסוואל פון פערשידענע צוקערווארען, שאקאלאד, מארמאלאד, באנבאניערען אלעס כשר לחג הפסח

בעמערקונג: אלעס איז פון אייגענער אויסארבייטונג. מיט אכטונג „פראגרעס“, לאדז, קאנסטאנטינער 14.

„PEPEGE“

זומער-ארט קלען

לודאווע, ספארטאווע

אויך זעמטליכע נייהייטען צו בעקומען ביי דער פירמע

בערגער און פלאטטא

לאדז, 3 נאוואמיעסקא 3

אין הויף, געוועלב 32.

נאך לאנגע שווערע ליידען איז מאנטאג דעם 2-טען טאג פסח (14 אפריל 1930) געשטארבען אין עלטער פון 75 יאהר מיין ליבער און אונפערגעסליכער מאן, אונזער טייערער ברודער, שוואגער און אנקעל

נ. ע. אבער קיילסאן

די לויה קומט פאר היינט, דינסטאג, דעם 15 אפריל ד. י. 1 א זייגער ביימאג פון טהרה-הויז אויפ׳ן בית-החיים, וועגען וואס עס טיילט מיט

די אין טיפען טרויער פערבליבענע פאמיליע.

נאך קורצע און שווערע ליידען איז שבת, ד. 12. אפריל געשטארבען אין עלטער פון 69 יאהר אונזער טייערע און אונפערגעסליכע מוטער, שוויגערמוטער און גרויסמוטער

נ. ע. גישא לאפים (געב. מאטליז)

די לויה איז פארגעקומען זונטאג, דעם 13-טען אפריל (1. טאג פסח) פון טרויער-הויז, פאנסקא 85, וועגען וואס עס טיילט מיט

די אין טיפען טרויער פערבליבענע פאמיליע.

6287

Zawodowe Kursy Kierowców Samochodów

Fr. Grętkiewicza

Łódź, Piotrkowska 111, tel. 175-35

דער אונטעריכטס-זאל איז פערזעהן מיט מאדערנע מאדעלן און געהילפס-שול-מכשירים, געשטעלען אין די כשנים געלאזט אין בעוועגונג מיט עלעקטרישער קראפט. אויטאמאבילען צום לערנען 4, 6 און 8-ציליבראריע. אמבשרייבונגען נעהמט אן און אינפארמאציעס ערטיילט די שול-קאנצעלאריע פון 9 א זייגער פריה ביז 8 אווענד.

ווערקשטעלען און גאראזשען אויפ׳ן ארט.

DYREKCJA

Łódzkiego Towarzystwa Elektrycznego, Sp. Akc.,

(Elektrownia Łódzka)

zawiadamia Pp. Odbiorców prądu, że stosownie do §§ 75, 80, 81, 82 i 96 uprawnienia rządowego Nr. 12, ceny prądu, obowiązujące Pp. Odbiorców na miesiąc marzec 1930 roku, obliczone na dzień 7 kwietnia roku bieżącego, wynoszą za jedną kilowatogodzinę:

dla światła 97,79 gr.

dla siły 36,22 gr.

z opustami, przewidzianemi w uprawnieniu rządowem.

W zależności od terminów zapłaty, oraz na zasadzie poszczególnych umów udzielone będą opusty dodatkowe. 9979

די פעראייניגטע בעקער-גרופע

אויף אל. קאשטשושקי 11

מאכט בעקאנט דער געעהרטער קונדשאפט, אז צוליב דעם, וואס עס האט אויסגעפעהלט מצות, האבען מיר פריסטאג

עקסטרא צוגעבאקען א קוואנטום

מצות.

צו בעקומען אויף אל. קאשטשושקי 11 און ביי ה׳ יעלין, פיעטריקאווער 24.

האנד-נייערינס

צו קראוואטען, ווערען פון זאפארט געזוכט. צו מעלדען זיך ביי קאמינסקי, פאמארסקא 3, 3-טער איינגאנג, לינקס, 2 טער שטאק. 6274

פאר 120 זל.

צו פערקויפען א נייעם שווייצארישען פאטעפאן!

צו ערפאהרן וולטשאד-ניא 16, וו. 9, פארטער.

גוטע סחורה, ביליגער פרייז — דאס איז מיין רעקלאמע!

קוקט נישט אויף די שרייענדע רעקלאמען פון פערש. פירמעס, נאר בעזוכט דאס עלטסטע לאדזער אפטיק-געשעפט פון

ר. הערשקארן, ציגעל-גאס 37

(רוג פיעטריקאווער)

וואו איהר בעקומט די בעסטע ברילען, צוויקער די נייעסטע פאסאנען צו די ביליגסטע פרייזען. דער וועלכער קויפט ביי מיר איין מאל, בלייבט מיין קליענט. מיט אכטונג

דאס געשעפט עקזיסטירט פון יאהר 1892 — אפטיק-געשעפט ר. הערשקארן, ציגעל-גאס 37

Dr. B. Donchin

ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

מאניושקי 1, טעל. 209-97

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 25, טעל. 126-87

ספעציעל ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע, אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען

נעמט אן פון 8-2 נ.מ. און פון 5-9 אוו.

פראצאוויטע

פון לייסטען און ראהמען צו בילדער, ווי אויך אוואל-ראהמען

J. Krężlewski i Z. Zagańczyk

Łódź, Gdańska 105

הורט — דעטייל

Wielka jest radość dzieci gdy na śniadanie zjawia się

Mieszanka Zbożowa „TRYUMF“

wytw. Franciszek Glugla, Łódź

„הזמיר“ אל. קאשטשושקי 21

היינט, דינסטאג, דעם 15, אפריל, 9 אווענד צום 17-טען מאל, ווייטערדיגע פארשטעלונג פון דער „יודישער טעאטער-סטודיע“ אין „הזמיר“. ס׳ווערט אויפגעפיהרט

די גאלדגרעבער

(דער אוצר) קאמעדיע אין 4 אקטען פון שלום-עליכם.

רעזשי: י. מ. מאשקאוויטש | מוזיק: הענעך קאן.

דעקאר. א. קאסטיומען יצחק ברוינער | ריטמיק און טענץ אינא הארארט

בילעטען צו בעקומען ביי דער קאסע פון „הזמיר“. 16582

קירצליך: „10 מיליאן“ פון דוד איגנהארן, רעזשי: איזידאר לעווי

צו אלע כאלופניקעס אויך צו אלע מיטגלידער

פון מאגאזין-שניידער-מייסטער-פעראיין אין לאדז, אל. 1 מאי 2

עפענטליכע ערקלערונג!

זייענדיג א לאנגע צייט אן אקטיווער מיטארבייטער און לאנגיעהריגער פערוואלטונגס-מיטגליד פון מאגאזין-שניידער-מייסטער-פעראיין, אלעע 1-טער מאי, און זייענדיג אין גאנצען איבערגעגעבען לטובת די אינטערעסען פון די כאלופניקעס האב איך אין די לעצטע עטליכע וואכען בעמערקט און פעסטגעשטעלט, אז צוליב די אינערליכע רייסערייען און קריגערייען אין דער פערוואלטונג צוליב פערשידענע קליינליכע פערזענליכע אמביציעס, האבען די אנפיהרענדיגע פערזאנען דערפיהרט צו אן׳אונטערגאנג די ברייטע מאסען כאלופניקעס. איך זעה איין, אז דער פעראיין אויף אלעע 1-טער מאי איז נישט און וועט קיינמאל נישט זיין מסוגל צו פערטיידיגען די אינטערעסען פון די די כאלופניקעס, נאר פערקעהרט, מיט זיין ארבייט נאך מעהר פערערגערן די עקאנאמישע לאגע פון זיי.

צוליב די אלע אויבענאנגעוויזענע סבות טרעט איך ארויס פון דעם פעראיין אלס פערוואלטונגס-מיטגליד און אויך אלס מיטגליד.

וועלענדיג אבער ווייטער דינען לטובת די אינטערעסען פון די כאלופניקעס און איינזעהענדיג, אז דער סאציאליסטישער האנדווערקער-פעראיין, אגראדאווא 9, — און נאר דער פעראיין — פערטיידיגט מיט מסירת נפש די עקאנאמישע און פאליטישע אינטערעסען פון די כאלופניקעס ווער איך היינט א מיטגליד פון דעם פעראיין און רוף אלע חברים כאלופניקעס, וועלכע קענען מיין ארבייט לטובת זיי, מיר נאכצוטון דעם ביישפיל.

לאנגיעהריגער פערוואלטונגס- און פעראיינס מיטגליד

פון מאגאזין-שניידער-מייסטער-פעראיין,

לאדז, אלעע 1-טער מאי 2

לייבוש שערמאן, פולנאצנא 7.

לאדז, דעם 15 אפריל 1930.

הויך-קאָמיסאַר טשענסעלאָר אין דימיסיע
לוק קומט שוין נישט צוריק קיין ארץ-ישראל

ירושלים, 14, (יט"א טעלעגראַפיש) ווי דער קאָרעספּאָנדענט פון דער יודישער טעלעגראַפען-אַגענטור דערוואוסט זיך פון בריטישען קאָלאָניאַל-אַמט וועט דער שטעל-פערטרעטער פון הויך-קאָמיסאַר לוק, שוין מעהר נישט צוריקקעהרען אויף זיין אַמט.

ירושלים, 14, (יט"א טעלעגראַפיש) דער הויך-קאָמיסאַר פון ארץ-ישראל, סער טשענסעלאָר, האָט איבערגעגעבען דעם בריטישען קאָלאָניאַל-אַמט אַ ביטע צו בעפרייען איהם פון זיין אַמט. ביז איצט האָט דאָס קאָלאָניאַל-אַמט די רעזיגנאַציע נישט בעשטעטיגט.

ווי דער יט"א-קאָרעספּאָנדענט דערוואוסט זיך ווערען אָבער שוין געפיהרט אונטערהאַנדלונגען מיט עווענטועלע קאַנדידאַטען אויפ'ן אַמט פון הויך-קאָמיסאַר.

צוזאַמענשטויסען צווישען אַראַבער און קאָלאָניסטען אין א"י

ירושלים, 14 (יט"א טעלעגראַפיש) פאַר יום-טוב איז אין כפר סבא, נאָהענט פון פתח-תקוה פאָרגעקומען אַ צוזאַמענשטויס צווישען יודישע קאָלאָניסטען און אַ גרופּע אַרבייטער פון הסתדרות העובדים, וועלכע האָבען געוואָלט פערטרייבען אַ גרופּע פון 25 אַרבייטער פון „ברית-טרומפּלדר" וואָס זענען נישט געשיקט געוואָרען דורכ'ן אַרבייטס-אַמט און זענען דאָרט נישט רעגיסטרירט, נאָכ'ן צוזאַמענשטויס האָבען זיך די מיטגלידער פון הסתדרות העובדים צוריקגעצויגען, די פּאָליציי האָט צוריקגעשטעלט די אָרדנונג. דער פיהרער פון יודישען קאָלאָניסטען פערבאַנד כאַנקין האָט גע-פּרובט אינטערווענירען, אָבער אָהן ערפאָלג.

ירושלים, 14 (יט"א טעלעגראַפיש) די צוזאַמענשטויסען צווישען די אַרבייטער פון „הסתדרות" און די קאָלאָניסטען הערען נישט אויף, דער סעקרעטאַר פון אַרבייטער-ראַט און 2 פיהרער פון הסתדרות זענען אַרעסטירט געוואָרען, אַ גרופּע אַרבייטער האָבען אַטאַקירט די אַרבייטענדע רעוויזיאָניסטען, 2 אַרבייטער זענען פערוואונדעט געוואָרען און אָפּגעפיהרט געוואָרען קיין תל-אביב.

לאָדזער פרוי — קאָמוניסטישע סיים-דעפּוטאַטקע.

וואַרשאַ, 14. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר-רעספּאָנדענט) אויפ'ן אָרט פון אַהרן שפּיצבערג געהט אַריין אין סיים פון דער קאָמוניסטישער ליסטע די לאָדזער פרוי סטעפאַניאַ אָלשעווסקאַ, אַן אַרבייטערין, זי וואוינט אין לאָדז אויף מאַראַווא 16.

אַ גרויסע אַפערע מיט פאַלשע וועקסלען
אַרעסטירט צוויי אַפעריסטען אין לאָדז

(—) אין חודש פעברואר ה. י. איז אין לאָדז אַנגעקומען פון פּינחס רייכערט, פּיאָטרקאָווער 38 גע-קומען דער בעקאַנטער גאַרן-הענדלער פון קאַסמאַ-נער, גאַוואָסענאַמאַרסקא 10, וועלכער האָט גע-קויפט אַ גרעסערען טראַנספּאָרט גאַרן, קאַסמאַנע האָט טיילווייז געצאָהלט מיט מזומן, טיילווייז מיט וועקסלען די אויסשטעלער פון די וועקסלען זענען גע-ווען: חייב שמאַכאָוויטש אין ביאַליסטאָק, נאַרושעווסקא 5; סקלאַר פון דיוואַנעס האַנאָוויטש אין ווילנאַ, סאַוויטשאַ 12; י. גראַסמאַן, ביאַליסטאָק, קופּיעצקאַ 38 און מ. שטאַקלאַן, ביאַליסטאָק, וואַרכאַ 11.

אַז צאָהלונגס-טערמין זענען די ראַטעס אַלע וועקסלען פּראָטעסטירט געוואָרען, רייכערט האָט זיך דעריבער געווענדעט צום זשיראַנט קאַסמאַנע אויפ-צוקויפען די וועקסלען. קאַסמאַנע האָט געענטפערט אַז ער רעכענט פאַר די פּראָטעסטען, וואָס ער גיבט איינגעצאָהלטע וועקסלען. רייכערט האָט מסכים געווען און גענומען פון קאַסמאַנע 5,000 זל. און געגעבען וועקסלען ביז דער צייט וואָס די קונדישע וועקסלען וועלען איינגעהן.

דערווייל האָט רייכערט, וועלכען עס איז נישט געפעלען געוואָרען דער גאַנצער עניין, זיך דערוואוסט, אַז אַלע קונדישע וועקסלען, וואָס ער האָט בעקומען פון קאַסמאַנע זענען געפעלשט. דאָרער אויסגעשטעלט דורך פיקטיווע פירמען.

רייכערט האָט זיך דעריבער געווענדעט צום אויספאָרשונגס-אַמט, וועלכער האָט נאָך דער ערשטער אויספאָרשונג פעסטגעשטעלט, אַז 9 וועקסלען אויף אַ סומע פון 3,700 זל. וואָס זענען אויסגע-שטעלט געוואָרען דורך שמאַכאָוויטשען זענען פאַלשע ווייל שמאַכאָוויטש וואוינט טאַקע אויפ'ן אַנגעגעבע-נעם אַדרעס, ער קען נישט שרייבען, ער איז אַ פּשוטער אַרבייטער און האָט קיינמאָל אפילו נישט געחלומט וועגען אַ סקלאַר מיט דיוואַנעס.

ווייטער איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז סאַר האַנאָוויטש אין ווילנאַ, וועלכער האָט כלומרשט אויס-געשטעלט 7 וועקסלען אויף 3,100 זל. וואוינט גאָר נישט אין ווילנאַ. ווייטער איז פעסטגעשטעלט געוואָ-רען, אַז גראַסמאַן פון ביאַליסטאָק איז שוין 2 יאָהר אין אַמעריקאַ. אויך שטאַקלאַן, וועלכער האָט כלומרשט אונטערגעשריבען 5 וועקסלען אויף 2,500 זל. האָט געוואוינט אין ביאַליסטאָק, נאָר פון יאָהר 1921, פון דאָרט איז ער ערגעץ וואו אַוועקגעפאָהרען.

צוליב די דאָזיגע סענסאַציאָנעלע רעזולטאַטען פון דער אויספאָרשונג, איז קאַסמאַנע אַרעסטירט געוואָרען און גלייכצייטיג איז אַרורכגעפיהרט געוואָ-רען אַ רעוויזיע אין זיין וואוינונג, וואו ס'איז געפונען געוואָרען אַ סטעמפּעל פון דער פירמע האַנאָוויטש סקלאַר פון דיוואַנעס אין ביאַליסטאָק.

דער אַרעסטירטער קאַסמאַנע האָט זיך מודה געווען, אַז ער האָט אַ טייל וועקסלען, וועלכע ער האָט געגעבען אין פערקעהר אַליין געפעלשט.

בעת דער אויספאָרשונג איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז די פאַלשע וועקסלען, וואָס געפינען זיך אין פערקעהר פון קאַסמאַנען בעטרעפען 150 טויז. זל. דער אַרעסטירטער איז איבערגעפיהרט געוואָרען אין טורמע אויף קאָפּערניקאַ גאַס.

נייע פערוואַלטונג פון וו.י.ז.א

אין דעם לאָקאַל פון דעם פרויען-קלוב „וויזאַ" איז פאָרגעקומען די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמ-לונג פון די מיטגלידערינס פון דער האָזיגער גרופּע וויזאַ.

נאָך אַ דיסקוסיע איבערן בעריכט, איז גע-וועהלט געוואָרען אַ נייע פערוואַלטונג, אין וועלכער עס געהען אַריין: פרוי ד"ר רעזניק — פּאָרזיצערין, פרוי ד"ר ספּעקטאָר און פרוי ד"ר בראַונע אַלס וויצע-פּאָרזיצערינס. די פרויען לאַנגע, ב. ספּעקטאָר, גאָלדבערג, ניינאַלדבערג, ריגער, ראָזענבלאַט, גוטערמאַן, וויטעלאַנסקאַ, האַלפּערן, פּערעלמאַן, קאַנטאָר און ביירעך.

אין די 117 אויפציכטס-אַנשטאַלטען
פון דער לאָדזער סביבה

(—) אויפ'ן שטח פון דער לאָדזער וואָיעוואָד-שאַפט זענען ביז'ן 1. אַפּריל פערעגיסטרירט 117 אויפציכטס-אַנשטאַלטען, פון זיי 85 — פאַר קינדער און 32 פאַר דערוואַקסענע, אין די דאָזיגע אַנשטאַל-טען געפינען זיך 2080 דערוואַקסענע און 5513 קינדער. דאָס אויסהאַלטען פון די אַנשטאַלטען קאָסט 4,224,777

22 אַרבייטער אומגעקומען בעת אַ קויהלען-גרובען-קאַטאַסטראָפע

ניו-יאָרק, 14 (ספּ. טעל.) אין איינעם פון די קויהלען-גרובען אין קאַרדאָנאַדאַ איז פאָרגעקו-מען אַ געוואַלדיגע קאַטאַסטראָפע. ביז איצט זענען אויסגעגראָבען געוואָרען 22 טויטע אַרבייטער.

פּסק-דין אין יאַקובאָווסקי-פּראָצעס.

ניי-סטרעליץ, 14 (אַטע) היינט איז אין יאַקו-באָווסקי-פּראָצעס אַרויסגעטראָגען געוואָרען פאָל-גענדער פּסק-דין:

1) אויגוסט נאָגענס איז פערמשפּט געוואָרען צום טויט.

2) דער אָנגעקלאָגטער פריץ נאָגענס איז פערמשפּט געוואָרען צו 4 יאָהר תפיסה.

3) די אָנגעקלאָגטע פרוי קעהלער צו 6 יאָהר תפיסה.

אַרעסטירט אַ פרויען-מערדער

פּאַריז, 14 (אַטע) פון מאַראָקאָ מעלדעט מען, אַז אין קאַבעל איז אַרעסטירט געוואָרען אַ אַראַבער וואָס האָט זיך מודה געווען אין ערמאָר-דען 7 פרויען. צו ענטדעקען דעם מערדער איז גע-לונגען אַ דאַנק אַ מיידעל וועלכעס דער מערדער האָט פערוואונדעט.

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן.

גאַסטראָלען פון די אַמעריק. סטאַרס אַנאַ און היימאַן יאַקובאָוויטש

היינט, דינסטאַג, דעם 15-טען, מאָרגען, מיטוואָך, ד. 16-טען, 9 אַ זייגער אָוונט צום 1-טען מאָל אין לאָדז דער לאַנג-ערוואַרטעטער שלאַגער, וועל-כער פערמאָגט קאָמיזם, הומאָר, געזאַנג און טענץ

50.000 מענשען האָבען בעוואונדערט אַנאַ יאַקובאָוויטש און איהר שפּילען און זינגען געשפּילט געוואָרען אין וואַרשאַ איבער 100 מאָל ה. יאַקובאָוויטש'ס גרויסע אויפפיהרונג

„אַמעריקאַנער חתונה"

אין 2 אַקטען מיט פּראָלאָג פון היימאַן יאַקובאָוויטש.

הויפּט-ראָל „סאָסעלע"— אַנאַ יאַקובאָוויטש. עס איז ספּעציעל אַנגאַזשירט געוואָרען דער אַרטיסט און זינגער פון וואַרשאַ מיכאל קליין.

נייע דעקאָראַציעס — שיינע קאָסטיומען — ספּעציעלער באַלעט:

ס'נעהמט אַנטייל (לויט א.ב.) פרויען: בעזמאַן, מאַכאַראָווסקאַ, נערה, פאָדערמאַן. מענער: אַריעל, אייזען בערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, נייהויז, פּאָלאַנסקי, ראַקאָוו.

מוזיקאַלישער לייטער: ל. זעלמאַן. בילעטען ביי דער קאַסע פון טעאַטער.

אַנאָנס! מיטוואָך, ד. 16. אַפּריל (2. טאָג חול-המועד פּסח), 9 אין אָוונט אַ פייערליכע פאָרשטעלונג וואָלף נייהויז לכבוד דעם 20-יעהריגן יובילעאום פון סופליאָר

טרינקט נור כשר'ע ווייז „באַרווין" מעבדיל באַרגשטיינ'ס

קאָלאָניאַל-הענדלער-פעראיין, ציגעל-גאַס 15.

זונטאָג, דעם 27-טען אַפּריל ד. י., 5 אַ זייגער נאָכמ. צום ערשטען טערמין און 6 אַ זייגער נאָכמ. ביי יעדע צאָהל מיטגלידער ווערט פאָרקומען אין אייגענעם לאָקאַל

די יעהרליכע גענעראַל-פערזאַמלונג

מיט פאָלגענדער טאָג-אָרדנונג:

1) ערעפענונג פון דער פערזאַמלונג, 2) וואַהלען פון אַ פּאָרזיצענדען, 2 אַססעסאָרן און סעקרעטער, 3) בעריכט פון דער רעוויזיאָנס-קאָמיסיע, 4) קאַסע-בעריכט, 5) בע-ריכט פון דער טעטיגקייט פון דער פערוואַלטונג, 6) בודזשעט אויפ'ן יאָהר 1930, 7) וואַהלען פון אַ פערוואַלטונג, רעוויזיאָנס-קאָמיסיע און קאָנטראָלאָרען, 8) פרייע פאָרשלאַגען

אַלע מיטגלידער ווערען געבעטען צאָהלרייך און פּינקטליך צו ערשיינען.
די פערוואַלטונג.

מיטוואָך, דעם 16-טען ד. ח. קומט פאָר

אַ גאַסען-זאַמלונג

לטובת דעם קולטור-פאָנד פון דער געזעלשאַפט אָווענט-קורסען פאַר אַרבייטער. אַלע וועמען ס'איז טייער די מאָדערנע יודישע קולטור דאַרפען זיך בעטייליגען אין דער זאַמלונג און

קויפען די אָפּצייכנונג.

הויפּט-פערוואַלטונג פון דער געזעלשאַפט אָווענט-קורסען פאַר אַרבייטער אין פּוילען

כ'קויף און צאָהל די בעסטע פרייזען פאַר פערשידענע געברויכטע מאַרמאָרען, בו-פעטען—רעסטאָראַנען-טישלעך און וואַש-טישען צו ווענדען זיך צו יוסף סאַט אַלטער מאַרק 12 פראָנט 1 שט.

אַ צענטראַפוגע אין אַ גוטען צושטאַנד צו פאַרבערטי-צחעקען, ווערט געזוכט. מיט אָפּערטען זיך צו ווענדען אין עקספּעדיציע „צענטראַל" ציגעלנ. 51 טעל. 183-08

אַנאָנס! אין „נייעם פאָלקסבלאַט" האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג!

וויכטיג פאַר ה"ה פריזיערס!!!
נאָר אין דער ניי-ערעפענטער פערפומעריע
I. Drukier Zawadzka 5
בעקומט איהר צו אַזעלכע שטוינענד ביליגע פרייזען.
דאָס איז אונזער פרייז-קוראַנט:

בלומען וואַסער 45%	1 קילאָ	4.00 זל.
קעלניש וואַסער 60%	„	„ 5.00
Vegetal 45%	„	„ 4.00
Vegetal-וואַסער	„	„ 0 80
זייף צו ראַזירען „Pixin"	„	„ 7.20
זייף צו ראַזירען „Oro"	„	„ 5.10
זייף צו ראַזירען „Marcel"	„	„ 6.00
פודער נאָכ'ן ראַזירען „Żaka"	„	„ 3.20
פודער נאָכ'ן ראַזירען „Viola"	„	„ 3.20
פודער נאָכ'ן ראַזירען „Marcel"	„	„ 3.20
בריליאַנטין	„	„ 3.00
בריליאַנטין	אַ גלאָז	„ 0 80
פראַנצויזישען לאַקיר צו נעגעל	1 דעקאַ	„ 0.40

אַ גרויסער אויסוואַהל פון שטאַהל, פּלאַטין און גומי-וואַרען.
Perfumerja J. DRUKIER מיט אַכטונג
ZAWADZKA 5, tel. 175-92.

לאדזער פאבריקאנטן און סוחרים
ווערען בעקומען לאנג-טערמינגע הלוואות
ממשותדיגע שריט פון דער רעגירונג צו לינדערן דעם קריזיס

וואַרשאַ, 14. (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט). דאס געשפרעך פון טאג אין די פאליטישע קרייזען איז — דאס פראגראם פון דער רע-גירונג, וועלכע נעהמט זיך איצט ענערגיש צו בײַ-קעמפען און ליקווידירען דעם זירטשאפטליכען קריזיס אין לאנד.

ס'איז שוין בעוואוסט, אז די 14 מיליאן זלאָ-טעס, וועלכע די רעגירונג האט בעשטימט אויף צו העלפען די אממייסטען געליטענע סוחרים און פאב-ריקאנטען, וועלען געגעבען ווערען אין דער פאָרם פון לאנג-טערמינגע הלואות און א גרויסע סומע פון את דעם געלד וועט-זיכער פערטיילט ווערען צווישען די לאדזער קליינע פאבריקאנטען און סוחרים וואס האבען געליטען פון קריזיס.

האפנונגען די בוי-ארבייטען וועלען זיך שוין אנהויבען, בפרט צוליב דעם, וואס די זעצ-טערן זענען זעהר שעהנע.

אין אלגעמיין האלט מען, אז די רעגירונג מאכט איצט אלע אנשטרענגונגען אויף צו ליקווי-דירען די שווערע זירטשאפטליכע לאגע.

די פעסימיסטען פרעגען זיך נאר די פראגע: פון וואנען זעט די רעגירונג נעהמען אט די צעהנ-ליגער מיליאנען זלאטעס? וועלכע זענען אין ביוד-זשעט נישט פארגעזעהן? — ס'בלייבט נאר איבער צו ווארטען און — צו זעהען קאנקרעטע רעזולטאטען.

רעקאנסטרוקציע פון קאבינעט אדער פונאנדערלאזען דעם סיים.
פלענער פון סאנאציע-קלוב.

וואַרשאַ, 14. (טעלעפאניש פון אונזער קאָ-רעספאנדענט) אין דער צווייטער העלפט פון חודש מאי וועט פארקומען א פלענארע זיצונג פון „בעבע"-קלוב, אויף וועלכער אלע דעפוטאטען פון קלוב זע-לען אפגעבען בעריכטען פון דער שטימונג, וואס הערשט אין לאנד, אויף, גרונד פון די דאזיגע בע-ריכטען וועלען די מאסגעבענדע פאקטארען בעשלי-סען, צי מען קען בכלל און ווען מ'דארף פונאנדער-לאזען דעם סיים און אויסשרייבען נייע וואהלען.

ס'האלטען זיך ווייטער די קלאנגען וועגען רע-קאנסטרוקציע פון קאבינעט, מ'רעדט וועגען דעם, אז אויף פערלאנג פון די קאנסערוואטיסטען און „בעבע" וועט דימיסיאנירען דער בילדונגס-מיניס-טער טשערווינסקי. מ'רעדט אויך, אז ס'זאל רעדינ-גירען דער אויסערן-מיניסטער זאלעסקי און אויף זיין ארט זאל בעשטימט ווערען דער פירשט יאנוש ראדזשיוויל.

אין צוזאמענהאנג דערמיט האט מען אויפ-מערקזאם געמאכט אויף די קאנפערענצען, וואס זענען פארגעקומען צווישען פרעמיער סלאוועק צו ערשט מיט'ן מיניסטער טשערווינסקי און דאן מיט פירשט ראדזיוויל.

געגען דער ליקווידאציע פון דער לאדזער וואיעוואדזטווע
פראטעסטירט דאס ווירטשאפטליכע לאדז

וואַרשאַ, 14. (טעלעפאניש פון אונזער קאָ-רעספאנדענט) ווי מיר דערוויסען זיך, זענען אין אינערן-מיניסטעריום שוין אנגעקומען די ערשטע טעלעגראפישע פראטעסטען פון א ר ה ווירטשאפט-ליכע ארגאניזאציעס אין לאדז, געגען דער פראיעק-טירטער ליקווידאציע פון דער לאדזער וואיעוואדז-טווע. (זוי מיר האבען שוין פריטאג מיטגעטיילט אין „נייעם פאלקסבלאט" זאל די לאדזער וואיעוואדז-טווע ליקווידירט ווערען און זאל פעראייניגט ווער-ען טיילווייז מיט דער פויזנער און ווארשאווער וואיע-וואודזטווע. לאדז זאל געהערען צו דער ווארשאווער וואיעוואדזטווע).

די לאדזער ווירטשאפטליכע קרייזען זענען גע-געגען דער ליקווידאציע פון דער לאדזער וואיעוואדז-טווע, ווייל לאדז וואלט אזוי ארום פערלוירען יעדע בעדייטונג און דערגאנגען צו דער מדרגה פון א קליינער פראווינץ-שטאט.

רעפ. אלי' קירשברוין פערלירט זיין סיים-מאנדאט?
העכסטער געריכט גע'פסל'ט די סיים-וואהלען אין קאוועל און קווענציאן

וואַרשאַ, 14. (טעלעפאניש פון אונזער קאָ-רעספאנדענט) היינט האט דאס העכסטע געריכט בעטראכט די אנקלאגעס געגען די סיים-וואהלען אין די קרייזען קאוועל און סוועציאן.

דאס העכסטע געריכט האט אנערקענט די סיים וואהלען אין ביידע קרייזען פאר אונגילטיג און אין די לאזינגער... פארקומען נייע וואהלען.

אין די דאזיגע וואהלקרייזען זעלען אזוי ארום פערלירען זייערע מאנדאטען 2 דעפוטאטען פון ב.ב. וואהרשיינליך זעט זיך צווישען די צוויי גע'פסל'טע אויך געפינען רעפ. אלי' קירשברוין, וועלכער איז געוועהלט געווארען אין קאוועלער וואהלקרייז.

ריזען-שרפה אין „פראוואדניק"
2 ארבייטער אומגעקומען.

ריגא, 14. (ספ. טעל.) עהערנעכטען ביינאכט איז אויסגעבראכען א גרויסע שרפה אין דער פאבריק „פראוואדניק" וואס געהערט צו דער רגמישער שוף גענעלשאפט „סאוויטארנ-פלאט".

ס'איז פערברענט געווארען א 4-שטאקיגער בנין פון 200 מעטער לאנג אין וועלכען ס'האבען זיך געפונען די לאגערן פון פלאקס. דאס פייער האט אויסגעבראכען 8 א זייגער אין אווענד, די פייער-לעשער האבען געארבייט מיט דער גרעסטער מסירות נפש. ארום 10 א זייגער איז פלוצלונג איינגעפאלען א שטיק מויער, וועלכע האט בעגראבען הינטער זיך 6 פייערלעשער, 2 פון זיי זענען גלייך דערהרגעט געווארען, די איבריגע 4 זענען שווער פערוואונדעט געווארען.

די פאליציי האט אנגעהויבען אן אויספארשונג, כדי צו דערגעהען די סיבות פון דער שרפה. ס'זע-נען פערברענט געווארען 3 טויזענד וואגאנען פלאקס. דער שאדען בעטרעפט 25 מיליאן לאט.

מיט 100-200 פר. העכער
האט מען אפגעשאצט דעם אומזאץ-שטייער

וואַרשאַ, 14. (טעלעפאניש פון אונזער קאָ-רעספאנדענט) דער פינאנץ-מיניסטער האט אויפגע-נומען א דעלעגאציע פון דער צענטראלער כאכט פון די אינדוסטריעלער און סוחרים-פעראיינען. די דעלעגאציע האט דעם מיניסטער איבערגעגעבען א מעמאריאל וועגען דער איבערשאצונג פון אומ-זאץ-שטייער אין יאהר 1929. אין מעמאריאל האבען די ארגאניזאציעס אנגעגעבען פאקטען, אז אין עטליכע שטעט, למשל אין לאדז, האט מען אפ-געשאצט דעם שטייער מיט 100 ביז 200 פראצענט העכער, ווי מיט א יאהר פריהער, וואס שטימט נישט מיט דעם ווירקליכען אומזאץ און בעדראהט די עקזיסטענץ פון פיל סוחרים. דער מיניסטער מא-טושעווסקי האט צוגעזאגט גינסטיג צו בעטראכטען און אויסצופארשען די פאקטען, וועלכע זענען אנגע-געבען אינ'ם מעמאריאל.

5 טאגיגער פראטעסט-שטרייק פון די דובנער סוחרים.
די סוחרים שיקען איבער די שליסלען פון זייערע געשעפטען אין שטייער-אמט

דובנא. 14. (ספ. טעל.) צוליב דעם וואס די שטייער-אמט האט איבערגעשאצט די סוחרים, האבען די דובנער סוחרים בעשלאסען צו ערקלערען א 5-טאגיגען „פראטעסט-שטרייק". די סוחרים האבען אוועקגעטראגען די שליסלען פון זייערע לאגערס און נאטשאלניק פון שטייער-אמט און זיך אנגע-בערגען: זאלען די סחורות צו זיי'קאנפיסקירען. אין דער דאזיגער פראגע איז געקומען קיין דובנא א אינ-ספעקציע-קאמיסיע פון פינאנץ-מיניסטעריום.

גרויסע שרפה אין א ווארשא-ווער קאנפעקציאנס-הויז

וואַרשאַ, 14. (טעלעפאניש) עהערנעכטען 2 אין זייגער ביינאכט האט אויסגעבראכען א גרויסע שרפה אין דעם גרויסען קאנפעקציאנס-הויז פון באגוסלאוו, הערץ אין ווארשא אויף עק מארשאל-קאווסקא און קרעדיטאוא.

ס'איז פערברענט געווארען א גרויסער טייל פון לאגער. דער שאדען בעטרעפט א האלבען מיליאן זלאטעס, עטליכע פייערלעשער זענען בעה'ן לע-שען די שרפה ערנסט אפגעבריהט געווארען.

ענגלישע קרעדיטען פאר אויבערשלעזיען

קאטאוויץ, 14 (ספ. טעלעגר.) דאס בעקאנ-טע באנק-הויז „לאזא בראדערס" אין לאנדאן האט אנגעהויבען אונטערהאנדלונגען מיט די אויבער-שלעזישע קוילען-גרובען וועגען ערטיילען זיי גרוי-סע קרעדיטען.

די בעציהונג פון פ.פ.ס. צו דער רעגירונג.
רעפ. ניעדזיאלקאווסקי גלויבט נישט אין נייע סיים-וואהלען.

וואַרשאַ, 14. (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט) דער פארזיצענדער פון פ.פ.ס.-ישען פארלאמענטארישען קלוב רעפ. ניעדזיאלקאווסקי האט זיך ארויסגעזאגט אויף פאלגענדען וועגען דער בעציהונג פון די פ.פ.ס. צו דער נייער רע-גירונג.

דאס צוריקקעהרען צו דער מאכט פון דער גרופע פולקאווניקעס, זעמענס א פיהרער ס'איז דער פרעמיער סלאוועק, האט פ.פ.ס. שוין געהאלטען פאר וואהרשיינליך פון דעם מאמענט, ווען אין חודש יאנואר איז קלאר געווארען, אז באטעלס רעגירונג איז נאר א פאראיבערגעהענדע, פרעמיער סלא-וועק קאבינעט איז איינע פון די לעצטע קארטען פון דיזן סיסטעם, וועלכער פיהרט צום פארטועצען דעם שארפען קורס פון שוויטאלסקיס קאבינעט. דאס ווייטער פיהרען איז אבער נישט אויספיהרבאר, די אלגעמיינע לאגע האט זיך פון אקטאבער 1929 ביז איצט שטארק געענדערט, דעריבער איז א פרוב פון ווייטער פיהרען שוויטאלסקים פאליטיק דאסועלבע ווי פערשארפען די בעציהונגען צווישען די צדדים, די צוזאמענארבייט פון סיים מיט סלא-וועקס רעגירונג איז נאטירליך אויסגעשלאסען.

א פארשלאג וועגען צונויפרופען א אויסער-געוועהנליכע סעסיע פון סיים זעט זיכער אריינגע-טראגען ווערען. דער טערמין איז אבער נאך נישט פעסטגעשטעלט, ווייל ער איז נישט אנבעלאנג נאר פון פ.פ.ס. נאר פון א רייה אנדערע קלובען, וועלכע האבען נאך נישט אנגענומען קיין בעשלוס.

אין געוויסע סאנאציע קרייזען האלט מען, אז דער פערלאנג פון צונויפרופען א אויסערגעוועהנלי-כע סעסיע וועט ברענגען מיט זיך דאס פונאנדערלא-זען דעם סיים, איבריגענס האט דאך פולק. סלא-וועק נאך א זיצונג פון ב. ב. אנערקענט, אז נייע וואהלען זענען אומפערמיידלעך.

פון מיין זייט האלט איך, האט רעפ. ניעדזשאל-קאווסקי געזאגט, דעם בעשלוס פון מארש. פילסודסקי זיך אפצורופען צום ווילען פון פאלק אויף זעג פון ערליכע וואהלען פאר א פולשטענדיג קאנסטיטוצ-יאנעלען אויסגאנג פון דער לאגע בתנאי, אז דער מלוכה-פרעזידענט וועט אנערקענען דעם רעזולטאט פון די וואהלען פאר דעם עגטגילטיגען אורטייל פון לאנד אין קעגנזאץ צו דעם „מארץ-עושים". וועלען אבער פארקומען אזוי גערופענע „רומענישע" וואה-לען, האט רעפ. ניעדזשאלקאווסקי געזאגט, זעט דאס לויט מיין איבערצייגונג דערפיהרען צו צוזא-מענשטויסען צווישען דער בעפעלקערונג און דער מאכט און דער רעזולטאט וואלט נישט געווען קיין גוטער. איך בין אבער מודה, אז איך גלויב נישט, אז דער רעגירונגס-לאגער זאל איצט געהען צו וואהלען, זיין קאנטאקט מיט די מאסען איז איבער-געריסען, די פאפולאריטעט פון געמען איז צוזא-מענגעבראכען, דעריבער וועט דער רעגירונגס-לא-גער דעם ענין פערשלעפען, וואס איז זעהר כאראק-טעריסטיש פאר זיין פאליטיק אין פערלויף פון די גאנצע לעצטע 4 יאהר.

XX 1910

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.

1910 1930

מיט'ן עהרען-אנטייל פון די אמעריקאנער סטארס אנא און היימאן יאקובאוויטש
מיטוואך, דעם 16-טען אפריל (2. טאג חול-המועד פסח), 9 אווענד
א פייערליכע פארשטעלונג לכבוד דעם
20-יאריקען יובילעאום וואלף ניידיז
פון סופליאר

דער לאנג-ערווארטעטער שלאגער וועלכער פערמאגט קאמיזם, הומאר, געזאנג און טענץ
געשפילט אין ווארשא איבער 100 מאל, היימאן יאקובאוויטש'ס גרויסע אויפפיהרונג
„אמעריקאנער חתונה"

אין 2 אקטען מיט פראלאג פון היימאן יאקובאוויטש. הויפטראלע ספעלע - אנא יאקובאוויטש.
נייע דעקאראציעס. שיינע קאסטיומען. ספעציעלער באלעט.
מיכאל קליין. עס איז ספעציעל אנגאזשירט געווארען דער ארטיסט און זינגער
לאזאר פוקס. ערעפענען די יובילעאום-פאר-שטעלונג מיט רעדאקטאר
צום שלוס א קאנצערט-אפטיילונג מיט'ן אנטייל פון בעליבטען ארטיסט און זינגער מיכאל קליין —
פאלקס לידער; י. ראקאוו — דעקלאמאציעס; מענק אויסגעפיהרט דורכ'ן באלעט-מייסטער ב. לייבאוויטש.
מ'געמט אנטייל די גאנצע טרופע. מוזיק לייטער ל. זאלמאן. בילעטען ביי דער קאסע.

XX 1930

לאדז
15 אפריל 1930

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז
15 אפריל 1930

א ריזיגע ארבייט
וועלכער ס'דראהט אונטערגאנג

צעהן טויזענד יודישע יתומים, וועלכע ווערען אויסגעהאלטען און בעזארגט מיט עסען און קליידונג אין 124 אנשטאלטען און אין פריוואטע הייזער; 3170 קינדער, וואס לערנען זיך א פאך און קנאפע 4000 קינדער, וואס זענען שוין געווארען זעלבסשטענדיג-אט דאס זענען די ביז יעצטיגע רעזולטאטען פון דער טעטיגקייט פונ'ם פערבאנד פאר יתומים-פערזארגונג („צענטאס").

33 טויזענד קינדער אין שול-עלטער אונטער א שטענדיגער מעדיצינישער אויפזיכט; 22 טויזענד אויסגעהיילטע פון פערשידענע קראנקהייטען; 7700 קראנקע, וואס היילען זיך אין 12 אנשטאלטען פאר טובערקולאזע; 20 קינדער-בעראטונגס-שטעלען; 10 בעראטונגס-שטעלען פאר מוטערס; 22 דענטיסטישע קאבינעטען; 31 אמבולאטאריומס, 4 שפיטעלער א. אז. וו. דאס איז דער יעצטיגער בעשטאנד פון דער „טאז"-ארגאניזאציע.

ארום 14 טויזענד פאכמעניש-אויסגעבילדעטע עלטערע און יוגענדליכע א רייהע האנדווערקער-שולען און ערגענצונגס-קורסען, פאבריק-שולע אין לאדז, לאנדווירטשאפטליכע קאאפעראטיוען; 100 יודישע פאמיליעס, וואס לעבען פון ערד-ארבייט און וואס ווערען בעדינט דורך דער געזעלשאפט דאס איז אין גאנץ קורצע שטריכען די ברייט-פערצווייגטע ארבייט פון דער געזעלשאפט „ארט", וואס האט זיך געשטעלט אלס ציל די פראדוקטיוויזירונג פון די יודישע מאסען.

און ווען מיר זאלען נאך נעמען אין בעטראכט די 150 טויזענד מענשען, וועלכע זענען בעדינט געווארען אין משך פון די לעצטע 5 יאהרען דורך „יעאס"; די פערקלענערונג פון די רייזע-הוצאות פון עמיגראנטען, א דאנק דער אינטערווענץ און ערטיילטע הלואות אויף א סומע פון 110,000 דאלאר; די ערשטע 200 יודישע פאמיליעס, וואס זענען בעזעצט געווארען אין פראנקרייך אויף באדען קאנען מיר בעקומען א בילד וועגען דער גרויסער ארבייט פון דער יודישער עמיגראציאנס-געזעלשאפט.

די בודושעטען פון די פיר געזעלשאפטען בעטרעפען צוזאמען 10 מיליאן זלאטעס יעהרליך. שטיל און בעשיידען האבען די דאזיגע ארגאניזאציעס געפיהרט זייער טעטיגקייט, געגרינדעט שולען און ווארשטאטען, בעזארגט מיט ליכט פון וויסען און בילדונג טויזענדער קינדער, צוגעגרייט צעהנדליגער טויזענדער מענשען צום קאמף פאר דער עקזיסטענץ און ענטוויקעלט אין זיי דעם גלויבען אין א בעסערער צוקונפט. אהן רעש און טומעל, מיט דער טיפער פערשטענדניש פאר די אויפגאבען, וואס האבען געלאסטעט אויף זיי, האבען זיך די פערוואלטונגען אפגערוקט פון יעדען פאליטישען שפיל און פערזענליכע אמביציעס, פערבעסערענדיג כסדר דעם אומפאנג פון זייער ארבייט און די צאהל פון מענשען, וואס זענען דורך זיי איינגעהאלטען געווארען ביי דעם געזונדען פיזישען צושטאנד און פארבערייט געווארען צו א פראדוקטיווען לעבען אין פוילען, אדער אין א ווייטען, פרעמדען לאנד.

אבער די ארבייט פון די דערמאנטע געזעלשאפטען האט זיך ביז איצט מייסטענס געשטיצט אויף דער הילף פון אויסלאנד. דאס יודענטום אין פוילען האט נאר פון צייט צו צייט זיך בעשטייערט פאר די צוועקען פון די דאזיגע געזעלשאפטען. דאס לעבען און דער קאמף פאר דער עקזיסטענץ האט גובר געווען א שטארקערע, אדער גרעסערע פערראינטערעסירונג. א גרויסע נעץ פון אינסטיטוציעס, שולען און ווארשטאטען איז אויסגעבויט און ענטוויקעלט געווארען און יעצט קען מען נישט ווייטער אויסהאלטען. די סובסידיעס פון אויסלאנד פערקלענערען זיך כסדר און אויב דאס פוילישע יודענטום וועט איצט נישט ארויסווייזען קיין פערשטענדניש און נישט בעשטייערן זיך מיט א ברייטער האנד און נישט פערבינדען זיך מיט די דאזיגע געזעלשאפטען, — קען עס אלץ אונטערגעהן.

א ריזען-ארבייט איז דורכגעפיהרט געווארען. ווען מיר זאלען גענוי אנאליזירען די פערגאנגענע יאהרען און די פערשידענסטע געביטען פון דער טעטיגקייט פון די דערמאנטע געזעלשאפטען אויפן געביט פון סאציאלער הילף מוזען מיר בעוואונדערען די קאלאסאלע ענערגיע, איניציאטיווע און איבערגעבענהייט פון די יודישע כלל-טוער.

אין דער דאזיגער ריזען-ארבייט דראהט איצט א סכנה. די אויסלענדישע הילף פערקלענערט זיך בסדר; דער שווערער קריזיס אין פוילען ערלויבט נישט אויף א לענגערע און גרעסערע בעטראכטונג פון די וויכטיגסטע לעבענס-פראבלעמען, אבער מען טאר נישט שווייגען. די פליכט פון די איבערגעבענע מיטער איז יעדער שטאט און שטעטעל איז צו וועקען, צו אינפארמירען און צו פעראינטערעסירען די יודישע בעפעלקערונג מיט דער ארבייט פון די געזעלשאפטען. דאס איז אונזער עהרען-פראגע, דאס איז דער מיטעל פאר איינהאלטען זיך אינ'ם שווערען קאמף מיט'ן לעבען. און מיר מוזען דאך אויסהאלטען און אויסדויערען. מיט דער צייט וועט די מלוכה און די קאמונאלע אינסטיטוציעס פערגרעסערען זייערע סובסידיעס און דעקען דעם גרעסטען טייל פון די בודושעטען. ביז צו דער צייט וועט דאס פוילישע יודענטום שאפען די בוי-טיגע מיטלען.

א. ציימלין.

ווירטשאפט — אין צענטער פון פראגראם
האנדעלס-מיניסטער קוויאטקאווסקי וועגען דער נאהנטסטער טעטיגקייט פון דער רעגירונג

וו א ר ש א. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). פאר זיין אפפאהרען אויף אורלויב האט דער האנדעלס-מיניסטער קוויאטקאווסקי געגעבען פאלגענדען אינטערוויו:

די ווירטשאפטליכע סיטואציע פון דארף און שטאט איז ווירקליך א שווערע, האט ערקלערט דער מיניסטער, מיר קענען אבער פערשטארקען אונזערע אנשטרענגונגען, כדי צו מילדערען דאס שלעכטס און אפילו בהדרגה ליקווידירען די שלעכטע קאניוקטור, די נייע רעגירונג פערנעהמט זיך כמעט אויסשליסליך מיט ווירטשאפטליכע פראבלעמען און שוין איצט איז אנגעצייכענט געווארען א קלארע ליניע, לויט וועלכער די רעגירונג וויל פערלייכטערען דעם עקאנאמישען קריזיס, ס'זענען שוין איצט פערהאן סמנים פון פערבעסערונג, דער געלד-מארק איז בעדייטענד פליסיגער. די גרויסע סחורות-לאגערען ווערען אויך קלענער וואס וועט ברענגען צו א העכערונגס-טענדענץ אין דער אינדוסטרי-פראדוקציע, די בוי-בעוועגונג וועט היינטיגען סעזאן בעקומען קרעדיטען, וועלכע זענען ארגאניזירט געווארען דורך דער מלוכה, עפענטליכע אינסטיטוציעס און פריוואט-קאפיטאלען.

ס'איז קלאהר האט דער מיניסטער ווייטער געזאגט, אז מיר זענען אין א בעדייטענדער מאס פערבונדען מיט דער אינטערנאציאנאלער לאגע, אויף די פרעמדע מערק זעהען מיר שוין א בעסערונג פון דער לאגע וואס וועט זיכער נישט בלייבען אהן ווירקונג אויפ'ן פוילישען מארק, אין דער צווייטער העלפט פון חודש מערץ און אין אנהויב אפריל האט מען שוין למשל, אבסערווירט א העכערונג פון דער קויהלען-קאנסומציע.

אויף דער פערבעסערונג פון דער אלגעמיינער לאגע הויבט שוין אן צו ווירקען דער האנדעלס-בילאנס, וועלכער איז שוין אקטיוו זייט עטליכע חדשים, אין דער צווייטער העלפט פון היינטיגען יאהר וועט דאס זיכער ברענגען צו פערבעסערונג פון די אומזאץ-מיטלען, מ'קען זיך אויך רעכענען דערמיט, אז אין פערלויף פון היינטיגען יאהר וועלען געשלאסען ווערען א רייהע האנדעלס-טראקטאטען, וועלכע וועלען פערשטארקען דעם בונד פון דער פוילישער ווירטשאפט מיט דער ווירטשאפט פון מערב-אייראפא און אזוי ארום וועט פערלייכטערט ווערען דער צופלוס פון קרעדיטען, דער גרונד-קאנסומענט אין פוילען, דער פויער, וועט געשטארקט ווערען און ס'וועט אויך מעכטיגער ווערען די ארגאניזאציע פון האנדעל.

ארעסטירט אנ'אמעריקאנער קאמוניסטקע אין ווארשא

ווארשא, 14. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) די ווארשאווער אויספארשונגס-פאליציי האט ארעסטירט די אמעריקאנער קאמוניסטקע קלארא מענגעסל, וועלכע איז ספעציעל געקומען פון אמעריקא קיין ווארשא.

נאך דעם ווי מיט עטליכע טעג צוריק איז אין די הענד פון דער פאליציי אריינגעפאלען דער ארכיוו פון דער קאמוניסטישער פארטיי, וועלכער איז ענטדעקט געווארען ביי א געוויסער שרה וועגמייסטער, האט מען אנגעהויבען צו אבסערווירען א געוויסען סטודענט אשר מאנדעל, סעקרעטאר פון שניידער פעראיין.

נעכטען האט דער אבסערווירטער מאנדעל אומיצען אפגעווארט אויף שזיענטא-יאנסקא גאס, און עטליכע מינוט ארום איז מיט א טאקסובקע אנגעקומען אן עלעגאנט געקליידעטע פרוי, וועלכע איז צוגעגאנגען צו מאנדלען, די פרוי איז ארעסטירט געווארען, דאס איז געווען קלארא מענגעסל, ביי איהר האט מען געפינען א לעגיטימאציע פון דער אמעריקאנישער קאמוניסטישער פא. טיי, אויסגעשטעלט פון אמעריקאנער צייטונגען און אויפרופען.

ווי ס'איז פעסטגעשטעלט געווארען האט זיך קלארא מענגעסל געוואלט טרעפען דורך דער פערמיטלונג פון מאנדלען, מיט א געוויסער מאריא קאווקא, א דעלעגאטקע פון דער פראווינציעל-סיע איז „קאמאנטערן". מ'האט אויך ארעסטירט א געוויסען אברהם נאטאליב, ביי וועלכען מ'האט געפונען מאטריצען פון אויפרופען אין יודישער אוקראאינישער שפראך און רעכענונגען אויף 8000 דאלאר, וועלכע זענען אויסגעגעבען געווארען אויף קאמוניסטישער אגיטאציע אין פוילען.

דער יודישער מארטירער
פון דייטשען אנטיסעמיטיזם
א ניי בוך וועגען וואלטער ראטענוי

פון א. גלאנץ.

וואס איז דער מענש? וואס איז די מענשהייט? אין די טרוימערישע קעפ פון איינצעלנע איז אויסגעחלומט געווארען א-אידעאל פון א שעהן, קלוג בעשעפעניש, וואס מיט'ן כוח פון זיין שכל בעזיגט ער אין זיך די חיה'שע רוהע אינסטינקטען, וואס האט זיך דערטראכט צו די מאראלישע בעגריפען פון יושר און פון מענשליכער ברידערליכקייט סאלידאריטעט. אבער עס איז באמת נאר אלץ א ווייטער חלום. פון צייט צו צייט קומט א בוך, א (שטיינער אדער זוינס, ווי רעמארק'ס — „אויפ'ן מערב-פראנט קיין נייעס", און ווייזט אונז, ווי דין עס איז די שטורקאטורקע פון ציוויליזאציע, מאראל און יושר, וואס פערדעקט די חיה'שע נאטור, פון דעם מענש, אדער א זינגונגר פרויה, קאן מיט גענויאלער שארפקייט אונז אנטפלעקנגעטראגען דעם אמת'ען שפרונג פון אונזער „איך", און מיר זעהען דארט א פערשוין, וואס האט טאקע שכל אבער וואס בענוצט נאך דערווייל אט דעם הויפט-חילוק צווישען זיך און זיינע פיער-פיסיגע ברידער אויף רציחה, גזילה, גנבה.

פון אלע פערשידענע איינדרוקען, וואס זענען מיר געבליבען פון דער נייעסטער ביאגראפיע פון דעם יודישען אויסערן-מיניסטער אין דייטשלאנד, וואלטער ראטענוי (דאס בוך פון הארי קעסלער), איז דער שטארקסטער אט דער:

די מענשהייט איז נאך גאר נישט מענשליך. אויב איהר ווילט, קאן מען דאס זאגען אנדערש: די מענשהייט איז נאך זעהר יונג, ממילא איז זי נאך זעהר נאריש. טיריש, האט נאך נישט בענוצט אפילו א צעהנטן-חלק פון דעם בעוואוסטזיין, פון דעם מארך, וואס מאכט איהם פאר דער „קרוין פון יצירה". וואלטער ראטענוי איז דערמארדעט געווארען בלויז דערפאר, ווייל ער איז געווען א יוד, און דערנאך דערפאר, וואס ער האט געגלויבט, אז די דייטשע פאליטיק דארף מעהר נישט שטיצען זיך אויף מאכט, אויף סאלדאטשינע, אויף דער געפא-צערטער פויסט, ווייטער איז נישט געווען קיין דייטש, וואס ווי זיין פאטריאטישער — אין דעם בעסטען זיי פון ווארט, אין דעם זיי פון בעוואוסטזיניג טראכטען און פלאנען די צוקונפט פון דייטשלאנד, ווי א גרויס לאנד און פאלק, אי דאס טראכטען און פלאנען מיט א קלאר פערשטענדניש

פאר די סאציאלע נויטען פון די גרעסטע ברייטסטע מאסען — ווי וואלטער ראטענוי. און דאך האט די אומגעמענשליכע ווילדקייט פון די געבילדעטע טעוטאנען געבראכט צו דעם געדאנקען און פריהצייטיגע, טויט פון אט דעם מערקווירדיגען, אינטערעסאנטען און גייסטיגען מענשען.

געוואלד און טעראר! די וועלט ווייסט זעהר א סך פונ'ם באלשעוויסטישען טעראר. אבער וואס ווייסט זי וועגען דעם קולטורעלען, געבילדעטען ראפינירטען דייטשען טעראר אין די יאהרען באלד נאך דער מלחמה? זי ווייסט גארנישט און אינטערעסירט זיך נישט צו וויסען.

אבער אט זענען עטליכע ציפערן. גראף קעסלער, וואלטער ראטענוי'ס ביאגראף, ציטירט א בראשור פון איינעם גומבעל: „פיער יאהר פאליטישער מארד", וואו עס ווערען געגעבען די נעמען און די גענויע אומשטענדען פון איבער 300 מענשען, וואס זענען אין קאלטען בלוט דערמארדעט געווארען אין די פיער יאהר צווישען 1918 און 1922, ווער זענען געווען די איבער דריי הונדערט מענשען? רעפובליקאנער און דעמאקראטען, ווער האט זיי דערמארדעט? די דייטשע נאציאנאליסטען, די געבילדעטסטע פון דייטשען פאלק (וועלכער רייכער דייטש האט עס נישט קיין דאקטאר-טיטול?). און אט די מארדער האבען גארנישט צו טון מיט די דערהרגעטע וואס זענען אומגעקומען איז די טעג פון דער רעוואלוציע אויף די גאסען. אלע ער געהערען נישט אוינע רעוואלוציאנערען; ווי רואזא לוקסעמבורג, קארל ליבקנעכט, גוסטאוו לאנדויער און א סך אנדערע וואס האבען זייערע לעבענס פערלוירען אין דעם בראיז פון אפענעם קאמף.

די איבער 300 אומגעקומענע וואס וועגען זיי רעדט זיך דא, זענען דערהרגעט געווארען אין דער שטיל „צירליך-מאנירליך", אונטער דער פיהרונג פון טעראריסטישע ארגאניזאציעס. וואס אין זייער שפיץ זענען געשטאנען פראפעסארען, דאקטוירים פון פילאזאפיע, אדוואקאטען, די „אינטעלעקטועלסטע סמעטענע" פון דייטשלאנד, דאס לאנד פון די גרויסע קאפ-מענשען.

פון דער האנד פון אזוינע קולטור-מערדער איז אויך געפאלען דער יודיש-דייטשער אויסלאנדס מיניסטער וואלטער ראטענוי, און ווען מען טראכט וועגען אט דעם מארד, מוז מען זיך פרעגען:

וואס איז אזוינס דער מענש? און מען מוז זיך אויך פערטראכטען וועגען די עהרענמענער, וואס זעהען עוולות און מיאוסקייטען בלויז ביי די באלשעוויקעס.

*

דער גראף הערי קעסלער, וואס האט כמנהג דייטשען אנגעשריבען א גרינדליך בוך וועגען ראטענוי'ען, איז געווען דעם דערמארדעטען מיניסטער'ס א נאהענטער פריינד. קעסלער האט איהם גוט געקענט. געווען מיט איהם אין ענגען קאנטאקט לאנגע יאהרען און מיר זעהען פאר זיך א בילד נישט פון א געוועהנליכען שטאטסמאן און פאליטיקער. אפשר האט ראטענוי טאקע גארנישט געטויגט זיך פאר מלוכה-פאסטענס. ער איז געווען א קינסטלערישע נאטור, א פילאזאף, א פערפאסער פון א גאנצע רייה ביכער וועגען פילאזאפישע טעמעס. אפילו וועגען פאליטישער עקאנאמיע האט ער געשריבען מעהר קינסטלער און וויזיאנער. אין זיין בעציהונג צו סאוויעט-רוסלאנד, צום באלשעוויזם קאן מען זעהען, אז מען האט נישט געהאט פאר זיך דעם נעדערוועהנליכען טיפ בורזשואזען שטאטסמאן, מיניסטער אין איראפע נישט דעם בעקאנטען טיפ „פאליטיקער". ער האט אויף זיך אליין געקוקט, ווי אויף א מאלער ליסט. ער האט געזאגט, אז דער באלשעוויזם איז די איינציגע רעטונג פון דער מענשהייט, אזוי אז אלע איינם ווען — אין 25 אדער 50 אדער 100 יאהר וועט די גאנצע וועלט זיין באלשעוויסטיש. עס מוז דערצו קומען, — דעם באלשעוויזם געהער דער מארגען.

אט האט איהר די סאציאליסטישע איבערצייגונג פון א „בורזשואזען מיניסטער".

און אט איז אנ'אנדער ווינקעל פון דעם מערקווירדיגען גייסט, וואס איז אזוי בלוטיג אויסגעלאשען געווארען פאר דער צייט.

רעדענדיג וועגען דעם זעלבען באלשעוויזם און רוסלאנד האט ער אמאל א זאג געטון:

„איהר ווייסט, וואס פאר א-איינדרוק עס מאכט אויף מיר דאס, וואס שפילט זיך אפ אויף יענער זייט גרעניץ, אין רוסלאנד? מיר קומט עס פאר, ווי א פראכטפולע פיעסע וואלט געשפילט געווארען דורך א צרה'דיגער קאמפאניע אין א דארפישען שטאל, און ווען דער קאמוניזם זאל קומען קיין דייטשלאנד, וועט עס זיין דעזעלבע זאך. מיר האבען נישט די מענשען פאר אזא גרינדליך קאמפליצירטע סיסטעם, עס פעהלט א סך א פיינערע און העכערע טאלענט פון ארגאניזאציע, ווי מיר קאנען אויפווייזען. מיר פערמאגען נישט די מענשען מיט דער געפאדערטער הויך. אפשר וואלטען עס יא געקענט די ענגלענדער אדער די אמעריקאנער. מיר דייטשען קאנען ארגאניזירען בלויז אלא אונטער אפיציר. מיר זענען נישט בכח צו דערלאנגען צו דער הויכער מאס, וואס באלשעוויזם פאדערט. ביי נאכט בין איך א באלשעוויק. אבער ווען עס קומט דער מארגען, און איך געה אריין אין דער פאבריק און איך זעה אונזערע ארבייטער און בעאמטע, דאן בין איך עס נישט, ווייניגסטענס נאך נישט." און קעסלער לייגט צו, אז ראטענוי האט עטליכע מאל איבערגע'חזר'ט „נאך נישט".

(סוף קומט).

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 183-1

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען.
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
איינגעבויגענע פון זעמפליבע קראנקהייטען,
מאסאזש, חי: תקליטען אויף פלאטפוסען, קוגפאס
לנגע פים, נאכמיטאג א. ז. וו. צאפאגאנגס פון 5—7 נח

די צעהן הארבע קשיות, \ וועלכע דער „פאר-ווערטס" האט געשטעלט דער פוילישער רעגירונג

— פון — **יעקב לעשטשינסקי**

מיר דרוקען בשעתו איבערגעגעבען בקיצור דעם אינהאלט פון די פראגען, וועלכע יעקב לעשטשינסקי, וויילענדיג אויף א שטודיום-רייזע אין פוילען אין אויפטראג פון ניו-יארקער „פאר-ווערטס", האט געשטעלט דער פוילישער רעגירונג וועגען דער לאגע פון דער יודישער באפעלקערונג. מיר ברענגען איצט פון „פארווערטס" דעם גענויעם טעקסט פון די פראגען, תגם פון דעמאלט אן האט זיך אין דער פאליטישער סיטואציע אין פוילען עפעס געביטען, פיאַט בארטעל איז שוין מעהר נישט פרעמיער, פערלירען נישט די פראגען, מיט די דאמאלדיגע אויספיהרונגען פון לעשטשינסקי'ן לחלוטין נאך נישט אין אקטועלקייט.

די רעדאקציע.

באלד נאך מיין קומען קיין פוילען האב איך דורכ'ן פרעסע-דירעקטאר פון דער רעגירונג געבעטען מיר אויפנעהמען. אגב איז דער פרעסע די-רעקטאר גראד מיינער א גוטער בעקאנטער, א זשורנאליסט, און א גאנץ סימפאטישער מענש, וואס האט געלעבט עטליכע יאהר אין בערלין. ער האט מיר אין א פאר טעג ארום איבערגעגעבען אין נא-מען פון פרעזידיום פון דער רעגירונג, אז עס וואלט געווען גוט, ווען איך וואלט שריפטליך צו-געשטעלט די פראגען וואס אינטערעסירען מיך. דאס וואלט די פערשידענע מיניסטעריומס געגע-בען א מעגליכקייט צו צוגרייטען זייערע ענטפערס. איך האב, פערשטעהט זיך, באלד איינגעשטימט.

איך האב טאקע געוואלט, אז מיין שמועס מיט דער פוילישער רעגירונג זאל טראגען אן ארגאני-זירטען כאראקטער. מיין ציל איז געווען ארויסצו-בעקומען פון דער רעגירונג א קלארען ענטפער אויף די אנגעוועהטאגטע פראגען.

לײדער האב איך מיין ציל נישט דערגרייכט. אבער עס איז פאר מיר קלאר געווארען, און דאס מוז און וועט געוויס קלאר ווערען אויך פאר אלע פוילישע יודען אין אמעריקא, אז אזא ענטפער קאן די פוילישע רעגירונג נישט געבען. זי קען אזא ענטפער נישט געבען איינפאך דערפאר, ווייל זי האט איהם נישט, ווייל זי האט זיך נאך גאר נישט אנגעהויבען צו פערטראכטען איבער אונזערע צרות און וועהטאגען. אונזערע לײדען קריכען איהר אפילו נישט אין דער לינקער פאה, און די יודישע סרעהרען און יודישער הונגער אינ-טערעסירען זי ווי דער פאר איאהריגער שניי.

צו אזא טרויעריגען אויספיהר בין איך געקו-מען נאך מיינע שמועסען מיט די פעראנטווארט-ליכסטע פיהרער פון דער פוילישער פאליטיק.

איך וועל דא איבערגעבען ווארט פאר ווארט דעם אינהאלט פון מיינע פראגען, ווי איך האב זיי געשטעלט אין מיין מעמאראנדום:

„די יודישע באפעלקערונג פון די פעראייניג-טע שטאטען איז פעראינטערעסירט אין דעם שיק-זאל און דער לאגע פון די פוילישע יודען. זי איז זעהר באאומרוהיגט פון די נאכריכטען וועגען דעם עקאנאמישען קריזיס אין פוילען און וועגען דער קריטישער לאגע פון גרויסע יודישע מאסען. די גרעסטע און פערשפרייטסטע יודישע צייטונג אויף דער וועלט, דער „פארווערטס", וועלכער ערשיינט אין ניו-יארק, האט מיך, אלס זיין פערטרעטער, גע-שיקט ספעציעל קיין פוילען, אום אויפ'ן ארט זיך צו בעקענען מיט דער פאקטישער לאגע, זאמלען גענויעס מאטעריאל וועגען דער לאגע פון די יו-דען און אויך זיך בעקענען מיט דער בעציהונג פון די רעגירונגס-בעאמטע צו די אלע פראגען.

„איך ערלויב מיר דעריבער צושטעלען דעם פרעזידיום פון דער פוילישער רעגירונג פאלגענדע פראגען:

„ערשטע פראגע. אזוי ווי יודען זענען נישט בעשעפטיגט נישט ביי אייזענבאהנען, נישט אין פאסט און טעלעגראף און אויך נישט אין קיין שום אנדערע רעגירונגס אנשטאלטען אדער אונטערנעה-מונגען, און אויך אין זעהר א גישטיגער צאהל אלס שטאטישע בעאמטע אדער ארבייטער;

„אזוי ווי דער עקאנאמישער קריזיס האט שטארק בעטראפען און רואינירט א סך קליינבור-גערליכע טיילען פון דער באפעלקערונג, ווי קליי-נע קרעמער, בעלי מלאכות און אנדערע, וועלכע זענען ביי יודען פארהאן גאר אין א גרויסער צאהל;

„אזוי ווי ביי די איצטיגע אינטערנאציאנאלע בעדינגונגען קאן מען נישט האפען, אז די אלע דעקלאסירטע מאסען זאלען געפינען אן אויסוועג דורך עמיגראציע, —

„האב איך די עהרע צו פרעגען, צי האט די פוילישע רעגירונג א בעשטימטען פראגראם, ווי אזוי צו פערלייכטערען די קריטישע לאגע פון די ברייטע יודישע רואינירטע מאסען און עפענען פאר זיי א וועג צו נייע בעשעפטיגונגען.

צווייטע פראגע. ווי אזוי פערהאלט זיך די רעגירונג צום רוף „רעכט אויף ארבייט", וועלכען די יודישע ארבייטער האבען ארויסגעשטעלט, און וועלכער ווערט אונטערגעהאלטען פון די בריי-טע יודישע מאסען, דאס הייסט, רעכט פון יודען צו פערנעהמען גלייך מיט אלע אנדערע בירגער שטעלעס אלס בעאמטע און ארבייטער אין אלע רעגירונגס און שטאטישע אינסטיטוציעס און אונ-טערנעהמונגען.

„דריטע פראגע. מיט וואס ערקלערט זיך דאס שרעקליכע פאלען פון דער צאהל יודישע ארביי-טער אין די אונטערנעהמונגען וואס די רעגירונג האט מאנאפאליזירט? צום ביישפיל, אין דער טא-באק-אינדוסטריע, אין וועלכער די יודען האבען שטענדיג געהאט א גרויסע מעהרהייט, איז די צאהל פון יודישע ארבייטער געהאלטען כמעט ביז נול, דאס הייסט, עס איז כמעט קיין איין יוד דאר-טען נישט געבליבען. אין איינציגע אונטערנעהמונ-גען איז טאקע קיין איינציגער יודישער ארבייטער נישט געבליבען. אין דער נאפט-אינדוסטריע, אין וועלכער די רעגירונג האט איצט א גרויסען חלק, פאלט אויך די צאהל פון יודישע ארבייטער אהן אנ'אויפהער.

„פערטע פראגע. אין דער עקאנאמישער לי-טעראטור פון פוילען איז א סך מאל אנגעוויזען געווארען, אז די צוטיילונג פון די שטייערן אויף האנדעל און אינדוסטריע פון איין זייט, און גרוי-סען לאנד-אייגענטום פון דער צווייטער זייט, איז נישט קיין גערעכטע און האט נישט קיין בערעכ-טיגונג. איך ערלויב מיר צו פרעגען: ווי איז די מיינונג פון דער רעגירונג אין דער פראגע, און צי קלייבט זיך די רעגירונג צו רעפארמירען די שטיי-ער-סיסטעם?

„פינפטע פראגע. פון דער טריבונע אין סיים האבען די יודישע דעפוטאטען נישט איינמאל אנ-געוויזען, אז די שטייער-בעאמטע, וועלכע שאצען דעם אומזאץ און די הכנסה ביי די קליינע קרע-מער און בעלי מלאכות, וואס פיהרען נישט קיין ביכער, אז אזעלכע בעאמטע מיסבּרויכען שרעקליך זייער מאכט און שטעלען ארויף צו הויכע שטיי-ערן. ערלויב איך מיר צו פרעגען: צי נעהמט אן די רעגירונג מיטלען נעגען אזא אומגערעכטיג-קייט?

„זעקסטע פראגע. צי ווערען אפגעהיט די אינ-טערעסען פון די יודישע פארמערס אין מזרח-גא-ליציע, ביים דורכפיהרען די ערד-רעפארם, און צי בעקומען יודישע געזונצע סאלדאטען גלייך מיט געוועזענע סאלדאטען פון אנדערע פעלקער לאנד ביים פערטיילען פון ערד צו קאלאניסטען?

„זיבעטע פראגע. אזוי ווי די יודישע באפעל-קערונג פון פוילען האט נישט איינמאל קלאר און אומצווייידייטיג ערקלערט, אז זי שטרעבט איינצו-האלטען און ווייטער צו אנטוויקלען איהר נאציא-נאלע קולטור, איהר בעזונדערע שפראך, ליטערא-טור א. אז. וו. וואס טוט די רעגירונג אויף צו מא-כען מעגליך א פרייע אנטוויקלונג פון דער קולטור פון די יודישע מאסען?

„אכטע פראגע. ווי פערהאלט זיך די רעגי-רונג צום פרינציפ פון א שולע אין דער מוטער-שפראך (יודיש), וועלכע ווערט געפאדערט פון דער יודישער געזעלשאפט? צי קלייבט זיך די רעגירונג צו עפענען אזעלכע מלוכה-שולען, און ווי איז איהר בעציהונג צו יענע פריוואט-שולען מיט יודישער שפראך, וועלכע טראגען א געזעל-שאפטליכען כאראקטער?

„ניינטע פראגע. צי זענען אין דעם בודזשעט אויפ'ן יאהר 1930 פארהאן סומען, וואס זענען בעשטימט אויף יודישע קולטורעלע צוועקען בכלל און בעזונדערס אויף יודישע שולען?

„צעהנטע פראגע. צי קלייבט זיך די רעגי-רונג צונויפצורופען דעם רעליגיעזען ראט, וועל-כער ווערט בעשטימט אין דעם גאנצען מעגבען אן יודישע רעליגיעזע קהלות?...

אט דאס איז געווען דער פעקעל פראגען, וואס איך האב געשטעלט אין מיין צושריפט צו דער פוילישער רעגירונג. איך האב געקאנט, פער-שטעהט זיך, נאך שטעלען א סך מעהר פראגען און קשיות. אבער איך האב געהאלטען, אז עס איז שעדליך סתם צו פערווארפען די רעגירונג מיט קשיות, וואס טראגען שוין אין זיך קלארע ענטפערס פאר יודען. איך האב געשלאסען, אז עס איז בעסער אפצושטעלען די גאנצע אויפמערקזאמקייט אויף צוויי גרויסע גרונד-פראגען, פון וועלכע עס הענגט אפ דאס לעבען און דער שיקזאל פון די פוילישע יודען און צווינגען די רעגירונג, אז זי זאל זיך ארויסזאגען, דערווייזען איהר אמת'ן פנים, ארויסווייזען איהר אמת'ע בעציהונג צו אונזערע וועהטאגען און צרות.

> מיר וועלען ווייטער ברענגען דעם שמועס צווישען יעקב לעשטשינסקי'ן און דעם געוועזענעם פרעמיער בארטעל. דער ארטיקעל איז אן אמת'ע רעוועלאציע. ער ווארפט א בעלויכטונג אויף אייניגע פון די פיהרער פון דער פאלי-טיק אין פוילען און זייער בעציהונג צו יודען און זייערע בלוטיגע נויטען, א פאליטיקער, וועלכער איז, לויט דער טראגישער פאקטי-שער מעסט פון יודישען עלענד, „אפילו קיין אנטיסעמיט נישט".
>
> **די רעד.**

ריבע \ דער אינערליכער קאמף צווישען דער נייער און דער אלטער געשלעכט-מאראל אין סאוועט-רוסלאנד

ערצעהלונג

פון **פ. ראמאנאוו**

יודיש פון א. קארמאנשינסקי

.2

— נו? נאך נישט פערקויפט? — האט זי איהם געפרעגט אויף מארגען קומענדיג פון איהר פריינדין.

— ניין, פערפרעגט האט געמענט ווערען דער הערב. נאר צוליב איהם קען איך נ'שט פערקויפען די זאכען. קיינער וויל זיי צוליב דעם אין הענט נישט נעהמען.

— אך, נאט, ווי שרעקליך! — עס איז מיר אזא רחמנות אויף דיר. לויפסט, נעבעך ארום גאנצע טעג. האסט יסורים און טוט אזוי לאנג ווארטען... אויף מיר.

— הפנים, אז מיר וועלען טאקע מוזען אר-קעפאהרען, — האט געזאגט דער חתן.

זי האט א פאר מינוטען געשוויגען און דאן אומגעטשלאסען בעמערקט:

— ניין, צוליב וואס זאלען מיר פאהרען? מען דארף נאך אביסעלע אפווארטען, אפשר יועט זיך נאך געפונען אימיצער, וואס יועט עס ביי אונז קויפען.

זי איז קענטיג געווען זעהר נערוועז, אין אר-רומגעטאנצען איבער'ן צימער, געפיסען די נענעל, און אהרע שעהנע, רינע פינגער, נאכהער זיך אפ-געשטעלט פאר איהר חתן נעטראכט א ווילע, אזוי ווי זי וואלט וועלען בעשליסען צי זי זאל רעדען און האט ענדליך געזאגט:

— אי וויל דיך עפעס פרעגען.

— וואס אזוינס?

— פון נעכטען אן גייה איך ארום ווי א משוגע. איך קאן זיך נאר קיין ארט נישט געפינען. איך וויל אל קלאהר ווערען וועגען עפעס... נעכטען אין דארט ביי מיין פריינדין געווען עפעס א מין שמחה. עס זענען געווען עטליכע מענשען; איהרע א פריינדין מיט איהר מאן איז באך איינ'גע. מען האט פיל געטרונקען, נאכהער זענען אלע געלעגען אויף די טעפיכער ביי א פייער, איך קאן נישט פער-שטעהן, וואס קאן א פרוי פיהלען, זען א ווילד פרעמדער מאנספיל ריהרט זי אן. איך וואלט עס אזוי וועלען זיסען. איך האב דיך דארט נעכטען פארהאלטען און א מינקעלע און געבן אנלעמען גנם בעטראכט. איך שעהם זיך, מיין טייערער. נאר עס ווילט זיך מיר פרעגען ביי דיר איין זאך... מעג איך?

— נו, געווים מעגסטו, עס איז שוין צייט דו זאלסט אויסקווארפען א.ע. צערעמאניעס. וואס איז?

— אט... יא... ניין, איך קאן נישט... נאר זאל זיין וואס זעט זיין, איך וועל פרעגען. פריהער פלע-גען ראך מיידלעך זעהר אפהיטען זייער... נו, וואס איך היט אפ. און יעצט בעציהען זיי זיך צו דעם אזוי גלייכגילטיג. קאן עס רען זיין, אז איהר זאלט עס נארנישט שעצען?

דער חתן האט זי שארף אנגעקוקט און גער-זאגט:

— מעג איך רעדען אפען? גאנץ אפען?

— נו, געווים מיין טייערער, איך פרעג ראך דיך צוליב דעם.

זי איז דערביי רויט געווארען.

— איז אט מייןמיינונג וועגען דעם. יעצט שע-צען עס די מענער נישט. און קיינער וועט היינטיגע צייטען נישט מאכען קיין טראגעדיע, אויב עס וועט זיך ארויסשטעלען, אז דאס מיידעל וואס ער האט ליב האט שוין פריהער געלעבט מיט עמיצען אנ-דערש!

— וואס פאר א שרעקליך ווארט געלעבט האט זי בעמערקט.

— פאר וואס אבער, פאר וואס, מיין ליבער.

דער חתן האט א מאך געטאן מיט די פלייצעס.

— אנ'אנדערע ענטוויקלונג... איך מיים אלייז נישט פארוואס.

— דאס איז אזוי מאדנע. איך שעהם זיך צו רעדען מיט דיר וועגען אזעלכע זאכען, עס איז מיר אבער אזוי אינטערעסאנט, און, ווייסט, וואס מיך וואונדערט אמשטארקסטען, וואס איך אליין מער צוגעוועהנט אט צו דעם אלעם און עס הערט מיר אויף צו שרעקען. איך האב געמיינט אז זיי אלע וועלען זיך שעהמען נאכדעם, וואס ביי זיי דארט איז פארגעקומען, ווען איך האב אבער ביים אוועק-געהן געפרעגט ביי מאריעטאן; ווי זי פיהלט זיך, האט זי מיר געענטפערט, אז אויסגעצייכנט, אזוי פריי, האבען זיך דאך בעצוינגען צו אזעלכע זאכען, פריהער נאר א געוויסער סארט פרויען...

— און אלע מענער — האט שנעל אדורכ-געווארפען דער חתן. — און אויב דו ביסט אפי-לו גערעכט, איז אויך קיין וואונדער נישט, דער גע-וויסער סארט פרויען וועלכע דו האסט אין זינען, זענען צוליב געוויסע עקאנאמישע אורזאכען געווען די ערשטע, וואס זענען געווארען פריי. און היינט זענען אלע פרויען פריי. דערפאר קאנען זיי אלע לעבען, ווי זיי ווילען.

— פריי? האט זי איבערגעפרעגט. און האט געקוקט אויף איהם מיט א טיפען בליק אזוי ווי זי וואלט ארייננדרינגען אין זיין מוח.

— נו? און יעצט וויל איך ביי דיר נאך עפעס פרעגען. אייפערזוכט איז שטענדיג דא ב יידי מע-נער. אדער זי קאן אויך פערשווינדען ביי אנ'אנדער ענטוויקלונג, ווי דו זאגסט?

— פארוואס פרעגסטו?

— נעכטען איז דארטען געווען א פארעל, א מאן און א פרוי, און מיר דאכט זיך, אז זיי זענען אויף א האר נישט געווען אייפערזיכטיג, איינער אויפ'ן צווייטען. די פרוי איז געזעסען אויף א קראען מיט אנ'אנדער מאנספיל און... דער מאן — גאר נישט.

— און ער איז, וואהרשיינליך אויך נישט געזע-סען איינער אליין?

— ניין, און דאס קאן איך טאקע נישט פער-שטעהן. זיי מוזען דאך האבען א געפיהל פון ליבע איינער צום אנדערען. ווי אזוי'נשע קאנען זיי... זי איז דאס מעגליך, אז זיי זאלען דא אויף דער שטע-לע איינער פאר די אויגען פון דעם אנדערען, טון דאס, וואס זיי האבען געטון מיט אנדערע?...

אויף דעם קאן איך דיר ווידער זאגען, אז אויף דער וועלט איז נישטא אזא זאך, זי הייליגע, הויכע ליבע, עס איז דא א.נא'נפאכער פיזיאלאגישער פראצעס, און אויסערדעם האבען זיי דאך אלע גע-טרונקען...

— פיזיאלאגישער פראצעס? און געטרונקען? הייסט עס, אז מען טרינקט דארט זיך אלץ גאנץ אנדערש אויס? דו האסט עס אויך אמאל געפיהלט?

— וואס איז דען אין דעם אומגעוועהנליכעם?

— ווי עקעלהאפט! און דו שעהמסט זיך נאך נישט?

זי האט זיך צעוויינט די א קליין קינד.

— אזא הייליגער געפיהל, ווי ליבע, און דו מאכסט פון דעם...

— ליבע, ליבע! — האט ארויסגעריסען מיט פערדרוס איהר חתן — זיי זיינע פריינדינען ווייסען וואס ליבע איז און דו זעסט עס קיינמאל נישט פער-שטעהן? וואס לויפסטו שוין זידער אוועק פון מיר אזוי ווי איך זאלט דיר געווען דערוואירער.

— טייערער, איך ווייס אליין נישט פארוואס איך טו עס, גלויב מיר. איך קלעהר גארנישט, דאס מוז זיין אנ'איינגעבוירענע זאך.

זי האט זיך אויף ניך אויסגעווישט איהרע טרעהרען, האט זיך ווידער געזעצט צו איהם אויפ'ן סאפא און האט מיט א זיפץ געזאגט:

— אט דער בעקאנטער ווייטערער דארט נעכטען, ער האט זיך אזוי געקוועטשט, האט ארומגענומען מאר-ריעטאן איז איהר פריינדין און נארנישט. און איך, איך קאן עס נישט. אפשר דארף מען זיך בעמיהען צוגעוואוינען צו אט אזעלכע זאכען?

— מען דארף איינפאך אנדערש קוקען אויף דעם, נישט אזוי, ווי דיין באבע האט אויף דעם גע-קוקט. און די הויפט זאך — מען דארף מאטש א ביסעלע פיהלען.

— פיהלען? עס איז מיר אינטערעסאנט צו וויסען צי זיי, די פרויען, פיהלען דאס זעלבע ווי מענער? אדער ביי פרויען איז דאס אנדערש?

ער האט ווידער א שאקעל געטון מיט די פלייצעס און געזאגט:

— איך מיין, אז די געפיהלען פון מענער און פרויען אין דער דאזיגער הינזיכט האבען קיין שום אונטערשיד נישט.

זי איז געזעסען שטיל, געקוקט אויף איהם און דאן ארויסגערעדט:

— טאקע אין מיין נשמה ווייס איך זעהר פיל... האב וועגען פיל געטראכט און פערשטעה אלע... געווים, זיינענער פון דיר, אבער געווען, נישט קיין קענדיג אויף דעם וואס בין איך אומשולדיג — כ'האב אויך געהאט פערשידענע פערלאנגען. כ'האב אבער קיינמאל נישט געוואוסט, אז פונקט אזעלכע פערלאנגען האבען אלע און אז מען מעג זיי האבען...

(המשך קומט).

דאס בלוט פון משומד'שע פאטער האט זיך אפגערופען

דער געהיימניספולער סוד, וואס צוויי שוואגערס האבען מיטגענומען אין קבר

ווינער צייט האבען מיר געבראכט א דעפעשע פון ריגע, וועגען א מערקווירדיגען פאל, ווען אין א קאפע זענען פלוצלונג געשטארבען צוויי מענשען, ביי נישט אויפגעקלערטע אומשטענדען נאכ'ן אפטרינקען קאווע.

ערשט איצט איז אויפגעקלערט געווארען די סיבה פון פלוצלונגען טויט פון די צוויי מענשען אין קאפע, וואס איז א מערקווירדיגע פערפלאנטערטע געשיכטע.

אין ריגע זענען געווען צוויי יונגעלייט. האבען זיי געהייסען אלעקסניס און קוליקאווסקי, און זיי זענען געווען פריינד פון זייער קינדהייט אן. אלס קליינע קינדער האבען זיי זיך געשפילט צוזאמען, נאכדעם, זענען זיי געגאנגען אין שול צוזאמען. שפעטער האבען זיי צוזאמען געענדיגט דעם אוניווערזיטעט און זענען געווארען אדוואקאטען און האבען צוזאמען געעפענט א ביורא. מיט איין ווארט די צוויי יונגע-לייט האבען זייער גאנץ לעבען פערבראכט איינער מיט'ן אנדערען. זיי זענען געווען פריינד ביז'ן טויט אריין און ווי עס פיהרט זיך שוין אפט ביי געטרייע פריינד, האבען זיי זיך געגעבען א ווארט, אז איינער וועט נישט איבערלעבען דעם אנדערען. און ווען איינער פון זיי וועט שטארבען, וועט זיך דער אנדערער אויך געזעגענען מיט'ן לעבען.

מיט איינגע יאהר האבען די צוויי פריינד געהייראט אומגעפעהר אין איין צייט, און ביידע האבען זיך גענומען צוויי שוועסטער, צוויי טעכטער פון א רוסישען גלח. איוואנאוו, וועלכער איז ווי מען דערצעהלט געווען א געשמדט'ער יוד, דערזעלבער גלח האט זיך בעריהמט געמאכט אין ריגע אין יאהר 1905, אין דער צייט פון די פאגראמען אויף יודען אין רוסלאנד, ווען ער האט געהעצט די רוסען אויף די יודען און געזוכט מיט אלע מעגליכקייטען צו ברענגען אויך אין ריגע צו א פאגראם.

די צוויי פריינד, פון וועלכע איינער איז געווען א לעט, און דער אנדערער א רוס, האבען זיך שוין מיט יאהרען צוריק, ווען זיי זענען נאך געווען יונגע סטודענטען, בעקענט מיט די ביידע שעהנע, בלאנדע טעכטער פון דעם גלח. און זיי האבען זיך פערליבט אין זיי, אין אנהויב האבען זיי זיך געשלאגען מיט דער דעה, אויב זיי זאלען הייראטען, ווייל זיי האבען זיך פארגעשטעלט, אז ווען זיי זאלען הייראטען, וועלען זיי שוין מעהר נישט קענען זיין אזעלכע איבערגעגעבענע געטרייע פריינד. אבער ענדליך האט די יוגענד און די ליבע דאך געזיגט, און נאכדעם ווי די ביידע פריינד האבען זיך געשוואוירען זיי וועלען בלייבען פונקט דיעזעלבע, אז זיי זאלען פאר קיין פאל נישט אויפגעבען זייער געטרייעשאפט, האבען זיי זיך געגעבען איינער דעם אנדערען די ערלויבניש צו הייראטען, און זיי האבען געהייראט.

די ערשטע צייט נאך דער חתונה איז די פריינדשאפט פון די ביידע שוואגערס ווייטער אנגעגאנגען, ווי אין די פריהערדיגע יאהרען. אבער ביסלעכווייז איז יעדער פון זיי אריינגעצויגען געווארען אין אנדערע קרייזען און אין אנדערע אינטערעסען און זיי האבען זיך אנגעהויבען ווייניגער צו אינטערעסירען איינער מיט'ן אנדערען. יעדער פון זיי האט זיך געעפענט א ביורא פאר זיך, און יעדער פון זיי האט זיך אוועק זיין זייג.

די מענשען, וואס האבען געקענט די ביידע פריינד פון זייערע פריהערדיגע יאהרען, האבען זיך זעהר געוואונדערט וואס דא איז געשעהן. אבער די, וועלכע זענען בעקאנט געווען מיט דער פאמיליע איוואנאוו, פון וואנען עס האבען געשטאמט די ביידע שוועסטער און איצטיגע שוועגערינס, האבען זיך אבסאלוט נישט געוואונדערט. זיי האבען געוואוסט, אז די ביידע שוועסטער, זענען שרעקליכע מכשפות, אז אין זיי קאכט דאס בלוט פון זייער טאטען דעם משומד, און אז ווען זיי זענען נאך געווען מיידלעך, ביים טאטען אין שטוב, האבען זיי זיך אויך שטענדיג ארומגעשלאגען איינער מיט דער אנדערער. און דעריבער האבען זיי פערשטאנען אז דאס, וואס די צוויי פריינד זענען אזוי קאלט געווארען איינער צום אנדערען, איז געשעהן אונטער'ן איינפלוס פון זייערע פרויען, און אז די פרויען רייד'ען זיי דאס פונאנדער און דאס איז דאך שוין א ביי-מאסטע זאך, אז א פרוי קאן מיט א פערליבטען מאן אלץ מאכען.

און זענען אוועק עטליכע יאהר, און דערווייל איז אוועקגעשטארבען דער גלח איוואנאוו, דער טאטע פון די ביידע שוועסטער, וואס האבען געהייראט מיט ביידע פריינד. ער האט איבערגעלאזען נאך זיך א גרויסען פערמעגען, און דעם גאנצען פערמעגען האט ער אפגעשריבען אין זיין צוואה פאר זיין יונגערע טאכטער, דער פרוי פון קוליקאווסקי. און אנהויב האט מען געמיינט, אז דאס האט ער געטאן אויס איינפאכען קאפריז. אז ער איז פאר'ן טויט אויך געווען א זא ווילדער און משוגענער מענש ווי ער איז געווען ביים לעבען. אבער איצט, נאכדעם, ווי מען האט זיך אנגעהויבען שטארק צו אינטערעסירען מיט דער גאנצער געשיכטע, האט מען אויסגעפונען, אז ער האט איבערגעלאזען זיין גאנצען פערמעגען צו קוליקאווסקי'ן דערפאר, ווייל ער האט מיט איהר מעהר סימפאטיזירט ווייל אין קוליקאווסקי'ס אדערען האט געפלאסען יודיש בלוט: זיין באבע איז געווען א יודישע פרוי, און ביי דעם גלח, דעם משומד, איז פאר'ן טויט אויפגעקומען א יודישער סענטימענט, און ער האט בעשלאסען אויסצוקויפען זיינע זינד דערמיט, וואס ער זעט איבערלאזען זיין פערמעגען צו זיין אייניקעל, וועלכער שטאמט פון יודען.

ווען ד' יעלטערע טאכטער, פרוי אלעקסניס האט זיך דערפון דערוואוסט, האט אין איהר הארץ אנגעהויבען ברענען א פייער. זי האט אנגעהויבען רייצען איהר מאן אויף זיין געוועזענעם פריינד און אויף איהר אייגענער שוועסטער. אלעקסניס'ן אליין איז די גאנצע זאך אויך נישט שטארק אנגענעהם געווען, ווייל ער האט זיך נישט גערייכט אויף דעם, אז דאס גאנצע פערמעגען פון זיין שוועגער זעט זיך ארויסגליטשען פון זיינע הענד. און אזוי ווי ער איז שוין אין פערלויף פון יאהרען געווען פונאנדערגעגאנגען מיט זיין יוגענד-פריינד און ער איז שוין געווען פון איהם אינגאנצען אפגעוואנט, האט ער איהם טאקע בעטראכט ווי א פרעמדען, און צוזאמען מיט זיין ווייב האט ער אנגעהויבען צו זוכען מיטלען, ווי אזוי די ירושה זאל איבערגעהן צו זיי אין די הענד.

לאנג איז איהם נישט אויסגעקומען צו טראכטען, ווייל ער איז געווען אן אדוואקאט און א הכמערער יונג, און ער שוין געוואוינט געווען צו פיהרען אזעלכע משפטים, און באלד האט ער טאקע אויסגעפונען אין דער צוואה אזעלכע פונקטען, וועלכע מען האט געקאנט אויסטייטשען אויף פערשידענע וועגען. און איהם האט זיך איינגעגעבען צו פערדרעהען דעם געזעץ און צו פערדרעהען די ריכטער. קורץ: ער האט ארויסבעקומען די ירושה פון יענעם און דאס גאנצע פערמעגען איז צו איהם אריבער.

איצט איז ער געווארען זעהר רייך, ער האט פערפיהרט א סך געשעפטען, און ער האט אנגעהויבען מאכען מיליאנען - געשעפטען. און דער פריינד און שוואגער זיינער איז געווארען אן אריימאן, ער האט זיך שטארק געמוטשעט, ס'איז איהם אין קיין זאך נישט געגאנגען, און אויסער דעם האט איהם נאך דאס ווייב א'ן אויפהער גע'ארעט און געטאטשעט, וואס ער איז א שלימזל, און וואס ער האט ארויסגעלאזען אזא פערמעגען פון זיינע הענד. זי האט געפאדערט פון איהם, ער זאל ארויסקריגען דאס געלד צוריק ביי זיין שוואגער אדער אז יענער זאל איהם ווייניגסטענס אריינעהמען פאר א שותף אין זיינע געשעפטען.

קוליקאווסקי האט זיך טאקע עטליכע מאל געזעהען מיט זיין געוועזענעם פריינד, האט מיט איהם גערעדט, ער זאל איהם אריינעהמען אין זיינע געשעפטען, אבער יענער האט זיך אויסגעלאכט. יענער איז שוין אינגאנצען פערהארטעט געווארען ווי עס פאסט פאר א גביר, וואס זיין ווייב האט זיך אויף איהם אנגעזעצט, און וויל איהם נישט אנדערש מאכען ערגער ווי ער איז. ווען קוליקאווסקי האט איהם דערצעהלט וועגען זיין שווערער נויט, האט יענער איהם געגעבען עטליכע מאל צו קליינע סומעס געלד, און איהם אנגעזאגט, אז ער זאל איהם מעהר נישט בעלעסטיגען.

ווען קוליקאווסקי האט איינגעזעהען, אז מ(?) ווערט ער שוין גארנישט פועל'ן ביי זיין שוואגער און דא יאגט איהם זיין ווייב און מאכט איהם ביטערע און זויער און אז אין שטוב ביי איהם פייפט דער רוח(?) דלות, האט ער בעשלאסען א סוף צו מאכען צו זיין לעבען, אבער ער האט געוואלט מאכען א סוף נישט נאר צו זיין אייגענעם לעבען, נאר אויך צו דעם לעבען פון דעם מענשען, וועלכער האט איהם אומגליקליך געמאכט, און ער האט אנגעשריבען א בריף צו אלעקסניס, איהם געבעטען, ער זאל קומען זיך זעהן מיט איהם נאך איינמאל, און פערזיכערט(?) ווען ער איהם שוין נישט בעלעסטיגען. ער וויל בלויז האלטען זיך מיט איהם אן עצה, ווייל ער האט געפונען פאר זיך א פאסענדען געשעפט.

אלעקסניס האט בעשלאסען נאך איינמאל צוגעהן זיך זעהען מיט'ן קבצן.

און ער איז אוועק אויף דעם בעשטימטען ארט. קוליקאווסקי איז געזעסען אין א לוסטיגער שטימונג, ער האט דערצעהלט, אז ער האט געפונען א גוטע געשעפט, און ער האט געבעטען זיין שוואגער אריינצוגעהן אין קאפע אמט און רעדען, ביי א גלעזעל קאווע זעט ער זיך מיט איהם האלטען אן עצה, זיי זענען אריין, זיך צוגעזעצט ביי א טישעלע(?) זיך בעשטעלט קאווע, און ווען אלעקסניס איז אויף א מינוט ארויסגעגאנגען, האט זיין שוואגער אריינגעשאטען גיפט אין יענעמס גלאז און אויך אין זיין אייגענער גלאז, ביידע האבען געטרונקען א פאר זופ(?) און זענען אין דערזעלביגער צייט געפאלען טויט.

אט אזוי איז ערפילט געווארען די שבועה, וואס די ביידע פריינד האבען זיך געגעבען אז זיי וועלען שטארבען צוזאמען.

דער „עלעקטרישער גולם"

ביים יודישען טעאטער

צום 20-יעהריגען יום-טוב פון סופלער וואלף ניידהויז.

איך האב ליב יודישע שוישפילער גרעסערע קינסטלער, קלענערע קינסטלער איך האב זיי אלע ליב.

איך האב ליב יודען און ליב אלע וואס העלפען פערשפרייטען דאס יודישע ווארט.

דערפאר ליב איך אזוי די יודען פון דער פרעסע און די יודען פון דער ביהנע.

נאר ווייל די ביהנע-יודען זענען מיר נעהנטער, זענען זיי מיר דערפאר חשוב'ער און ליבער.

און איך האב ליב נישט נאר די שוישפילער, נאר יעדען יודען, וואס טראגט א ציגעל צום בנין, וואס הייסט „יודישער טעאטער".

ביים טעאטער איז דא אזא מין בריאה, וואס הייסט „סופלער" דאס איז דער יוד, וואס זיצט כסדר אין דער בודקע און „זאגט", ער שפילט אלע ראלען, שפילט זיי ביי די פראבען שפילט זיי ביי די פארשטעלונגען און קיינער קען איהם נישט, קיינער ווייסט וועגען איהם נישט.

א ריידעוודיגע מאשין איז ער.

אין אמעריקא האט מען איצט ערפינדען אן עלעקטרישען גולם „סעלעוואקס" רופט מען איהם.

דאס איז א מעטאלענער מענש און דורך עלעקטריציטעט טוט ער די ארבייט פון א מענשען, גיט רעשט דעם קונה זאגט „דאנקשעהן" און ביינאכט ווען קיינער איז נישטא, ענטפערט ער דעם טעלעפאן און טוט נאך אנדערע ארבייטען.

אט אזא מין „סעלעוואקס" אדער „גולם" איז דער סופלער, זיצט זיך טאג און נאכט און רעדט.

איך ווייס נישט ווי דאס מויל טוט איהם נישט וועה פון אזוי פיל רעדען.

און וואס האט ער דערפון? גארנישט.

דער יודישער שוישפילער אין פוילען און אין גאנץ איראפא ווערט זעהר קארג בעלוינט, א גוטער בעל מלאכה פערדינט מעהר ווי דער יודישער שוישפילער דא.

דער שוישפילער שפילט פאר'ן „בראוואַ" מעהר ווי פאר'ן געלד, וואס ער בעקומט.

ביים שוישפילער איז דער אפלויז טייערער פון אלץ אין דער וועלט.

שפילט ער א ראלע און דער עולם אפלאדירט, געהט ער א היים א גליקליכער א צופרידענער כאטש ער האט היינט קיין 5 גראשען נישט פערדינט.

דער ארימער סופלער אבער האט נישט די וועלט און נישט יענער וועלט.

זיין געהאלט אדער פערדינסט איז אין דורכשניט קלענער ווי דעם שוישפילערס, ארבייט שווערער ווי דער שוישפילער (ווייל ער שפילט אט אלע ראלען) און קריגט אפילו נישט די אנערקענונג פונ'ם עולם.

מעג ער ווי גוט סופלירען, ווייסט קיינער נישט דערפון און ער האט אפילו נישט די באפרידיגונג פון אנערקענונג.

און ווען אזא יוד זיצט אט 20 יאהר אין דער בודקע, צוואנציג יאהר כסדר, ביים טאג ביי פראבען און ביינאכט ביים שפילען, און איז נאך נישט פער'„גולם'ט" געווארען, און איז נאך א מענש, אן'עהרליכער מענש און א גוטער חבר, — פערדינט ער, אז זיינע חברים שוישפילער זאלען פאר איהם מאכען א שטיקעל יום טוב; פערדינט ער, אז אלע די, וואס האבען ליב יודיש און יודיש טעאטער, זאלען קומען, אויף זיין יום-טוב און זיך בעקענען מיט דעם „סעלעוואקס" פון יודישען טעאטער, מיר חבר נייהויז — אויב מיר וועלען נאר נישט זיין אזוי ווייט פון לאדז — וועלען מיר קומען און זיך פרעהען אויף אייער שמחה, ווייל יעדע שמחה ביי יעדען יודישען שוישפילער איז אויך אונזער שמחה.

דארא ווייכמאן און אנשעל שור.

הלא חכמה תקרא, ותבונה תתן קולה
בצדק כל אמרי פי, אין בהם נפתל ועקש,
אשרי אדם שמע לי, לשקד על דלתותי יום יום
איבער דעם זאלסטו נאר קומען אין מיין
רעכטסקאנסולטאציע-ביורא צו ה'
מאנעלא, פיעטריקאווער 17
(זשבאדגיע 52) טעל. 148-79
וואו עס ווערט פינקטליך ערלעדיגט, געוויסענהאפט געשריבען אלערליי ביטעס:
איזוילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואלאציעס, סלאוולעס,
זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעדט(?) אין פוילען, וועגען דירות אין ווארשאווער(?) ראזיעמטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. מיט אכטונג(?)
ד. מאנעלא, רעכטסקאנסולטאנט
פעטריקאווער 17.

א ליכטיג לעבען!!!
עלעקטרישע זשיראנדאלען
פון אייגענער אויסארבייטונג צו די ביליגסטע פרייזען פון 20 זל. אן, אויך זשארובקעס
די בעסטע מארקעס מיט 30 פראצ. ביליגער ווי איבעראל — — — —
מ. זענדעל
פלאץ וואלנאשטשי 9
פר. נייער מארק רוגנאוואמיעסקא

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02
אינערליכע קראנקהייטען.
ספעציעל פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען
בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון
נעמט אן [illegible] פון 3—5 נאכמ.

קראנקע פיס

פלאטפוס, קלומפפוס האלפוס און זענקפוס, ווי אויך עמטליכע פוס פערהארטונגען.
ווערען געהיילט אהן איינלאגען.
וויכטיג פאר שטעפער און שוסטער!
עס ווערט אונטערריכטעט מאס-נעהמען, לייסטען, ריכטען, מוסטער-צייכנען און שניידען לויט מאס און פאבריק-מעסיג. ווינער דיפלאמירטער פאך-לעהרער
Maurycy Silbersztajn, Łódź Wschodnia 49
עמפפאנגס-שטונדען: פון 9—12 פארמ. און פון 3—6 אוונד.

Dr. med. J. BETTE
ספעציאליסט פון אינערליכע און קינדער-קרענק.
Piotrkowska 6, tel. 44-95
נעמט אן פון 8—11 פארמ. און פון 4—6 נאכמ.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג **15** יז ניסן תר"ץ

אפריל

זון-אויפגאנג 4.49
זון-אונטערגאנג 6.26

א קאטאסטראפע אויף א פרץ-אקאדעמיע אין „ספלענדיד“

בעת דער פרץ־אקאדעמיע, וועלכע עס האט איינגעארדענט דעם ערשטען טאג יום־טוב די קולטור ליגע אין קינא „ספלענדיד“, איז פארגעקומען א „אומגליקס־פאל, וועלכער האט מיטגעבראכט עטליכע צעהנדליג קרבנות פון נשים און לייכט פארוואונדעטע.

נאך דער איינליייטונגס־רעדע פון ה׳ מענדעלסאן איז אויף דער עסטראדע ארויף דער כאר, פון דער קולטור־ליגע, וועלכער באשטעהט פון עטליכע און פופציג פער.אן. אזוי ווי דער גאנצער כאר מיט דער פיאנינא האבען זיך נישט געקענט אויסשטעלען אויף דער קליינער עסטראדע, האט מען געדעקט מיט ברעטער דאס ארט איבער׳ן ארקעסטער און די סאפראנען האבען זיך אויסגעשטעלט אויף דעם פלאץ.

אין א געוויסען מאמענט האבען זיך די ברעטער איבער׳ן ארקעסטער, איינגעבראכען און אלע סאפראנען זענען אריינגעפאלען אין ארקעסטער. אין דעם פול געפאקטען זאל איז ענטשטאנען א פאניק, א טייל פון׳ם פובליקום האט זיך געלאזט צו די טירען, עס איז ענטשטאנען א געדראנג ביי די טירען, פון וועלכע די חורבות פון דער עסטראדע, האבען זיך דערהערט געשרייען און קרעכצען פון די פערוואונדעטע. די קאטאסטראפע זאלט געקענט האבען גאר שרעקליכע פאלגען און נאר א דאנק דעם בעוואוסטזיניגען און קאלט־בלוטיגען פערהאלטען זיך פון די איינארדנער פון דער אקאדעמיע, איז אויסגעמיטען געווארען נאך א גרעסערער אומגליק.

מען האט באלד אלארמירט פאגאטאוויע און מען איז צוגעטרעטען צו דער רעטונגס־אקציע. פון אונטער דער צובראכענער עסטראדע האט מען אנגעהויבען ארויסצוציהען די פערוואונדעטע, דער דאקטאר פון פאגאטאוויע האט פעסטגעשטעלט, אז ביי דער 18־יעהריגער חנה אראמאוויטש (פיעפשאווא 8) זענען צובראכען די פיס און די רעכטע האנד; די 20־יעהריגע רחל שערמאן (זאווישא 26) צובראכען דעם רעכטען פוס און דער אקסעל ביין, די 27־יעהריגע שרה סטאשעווסקא (בושעזשינסקא 14) צובראכען ביידע פיס. די האינע דריי שווער פערוואונדעטע האט די פאגאטאוויע אפגעפיהרט אין שפיטאל אין ראדאגאשטש. א חוץ דעם זענען לייכט פערוואונדעט געווארען: דער 20־יעהריגער אלפרעד שאפער (פילסודסקי גאס 2); 26־יעהריגער כאלע האכבוים (פאמארסקא 29); 18 יעהריגע חיה פישערמאן (קשושאווא 2); 18 יעהריגע זלאטע לייב (פאלודניאווא 27). 22 יעהריגע רעגינא בערלינסקא (זגיערזשער 43); 16 יעהריגע גענויא וואקסמאן (שקאלנא 15) און 25 יעהריגע מלכה פאווער (לימאנאווסקא גאס 13) די אלע פערוואונדעטע האט די פאגאטאוויע ערטיילט הילף און איבערגעפיהרט אהיים.

עס ווערט געפיהרט אנ׳אויספארשונג, כדי פעסטצושטעלען און צוציהען צו פעראנטווארטליכקייט די שולדיגע אין דער קאטאסטראפע.

פאטאגראפירט זיך

נאר ביי די פעראייניגטע פאטאגראפיסטען
נארוטאוויטש 13
נידריגע פרייזען: 12 פאטאגראפיעס ק.ב. 3 זל. 3 פאטאג. ג.פ. 3 זל. פארטרעט פון דער נאטור 5 זל.

ענין-אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע און ארימסטע

דער קאמיטעט צו אונטערשטיצען די ארימסטע פון אונזער שטאט איז מודיע, אז די צווייטע סעריע אויסצאהלונגען פון אונטערשטיצונג, קומען פאר לויט פאלגענדען סדר:

דינסטאג, דעם 15 — O P R
מיטוואך, דעם 16 — S
דאנערשטאג, דעם 18 — T U W Z

קוואליפיקאציע-שיינען
מוז מען צושטעלען ביים פערלאנגען אויסלענדישע פעסער

(—) צוליב דעם וואס פיל פעטענטען ווענדען זיך איצט נאך אויסלענדישע פעסער און שטעלען נישט צו קיין קוואליפיקאציע-צייגנישען, טיילט די שטעטישע סטאראסטווע מיט, אז די קוואליפיקאציע-שיינען זענען נישט אפגעשאפען געווארען און ווער ס׳וויל בעקומען אנ׳אויסלענדישען פאס, מוז צושטעלען די דערמאהנטע צייגניש.

צו דער אלגעמיינער אויפמערקזאמקייט!

אונזער ג׳ שפילער בעטען מיר צו קומען צו אונז אפנעהמען די ביז איצט נאך נישט אפגענומענע געווינענע סומעס געלד. מיר דערמאנען, אז ביי דער איצטיגער לאטעריע איז געפאלען ביי אונז א סך בעדייטענדע געווינסען.

הויפט-געווינס אין לאדז

50 000 זל. אויף נמ׳ 31082

אונז חירער געפאלען ביי אונז, אויסערדעם איז אויך נעפאלען אין אונזער קאלעקטור א סך געווינסען צו 20 000 זל. 10 000 זל. 5.000 זל. 3.000 זל. א. ש. ח. דעריבער איז פאקע ריכטיג, וואס יעדער קויפט לאזען פון דער 1-טער קלאס אין אונזער גליקליכסטער קאלעקטור

ס. יאטקא
פיעטריקאווער 22
פיעטריקאווער 66
פאביאניץ, פל. דאמבראווסקי 3.

בעת די חגאות
די „באנק פאלסקי“

(—) „באנק-פאלסקי טיילט מיט, אז פרייטאג דעם 18 ד. ח. וועלען די קאסעס פון דער באנק טעטיג זיין ביז האלב צלף אין דערפריה, שבת דעם 19-טען — ביז 10 פריה, זונטאג און מאנטאג איננאנצען געשלאסען.

פאלשע 20 זל. באנקנאטען

(—) די לאדזער אפטיילונג פון „באנק פאלסקי“ האט ארויסגעגעבען א ווארנונג, אז אין פערקעהר געפינען זיך פאלשע 20 זלאטעדיגע באנקנאטען מיט דער דאטע פון 1 מערץ 1926.

די פאלסיפיקאטען זענען געמאכט אויף דין פאפיר, אנ׳אנדער סארט און אויסזעהן ווי די ריכטיגע, די פאלשע באנקנאטען קאן מען לייכט דערקענען.

ביליגער קוילען.

(—) דער מאגיסטראט האט בעשלאסען צו פערקלענערען די פרייזען פון קוילען, וואס ווערען פערקויפט אין די לאגערס אויף וועגלאווע אין קאנסטאנטינער גאס, די קוילען קען מען בעקומען אין יעדער צאהל צו 5,85 פאר א קערץ.

פאר די ארעמסטע אין ברוס

(2) דער קאמיטעט צו הילף צוקומען די ארימסטע האט אסיגנירט 5000 זל. פאר די ארימסטע אין ברוס (אונטער לאדז).

פארוטשניק דר. לאבעגא בעפרייט געווארען

(—) אין צווייטען טאג פון פראצעס נעגען ד״ר לאבעגא, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין פערשרעקליכע פאבאר־שווינדלערייען, איז אלס ערשטער אויסגעהערט געווארען דער עדות קאפראל דיראק, וועלכער איז אליין ארעסטירט פאר אזעלכע שווינדלערייען.

דער עדות ערקלערט, אז ער האט געארבייט אין לאדזער מיליטערישען שפיטאל 2 יאהר איינמאל אין יוני 1928 האט איהם פון שפיטאל ארויסגערופען די מאכערקע בענטשקאווסקא, וועלכע האט איהם בעקענט מיט דעם פאבאר־פליכטיגען עלסנער, דיראק האט אריינגענומען עלסנער׳ן אין שפיטאל און די פרוי בענטשקאווסקא איז געגאנגען נאכ׳ן פארוטשניק לאבעגא, וועלכער האט געדארפט „מאכען“ אנ׳אנאליזע און אונטערזוכען עלסנערן.

די פרוי בענטשקאווסקא האט געזאגט דעם עדות, אז זי האט געגעבען דעם דאקטאר לאבעגא פאר עלסנערן 150 דאלאר, עלסנער האט בעקומען פון ד״ר לאבעגא קאטעגאריע „צ“.

פארזיצער: צי איז דער עדות געווען אין דער וואוינונג פון עלסנערן?

עדות: איינמאל, די פרוי בענטשקאווסקא האט מיך געבעטען, אז איך זאל געהען צו עלסנערן אפנעהמען געלד, איך האב קיין געלד נישט בעקומען, ווייל עלסנער האט מיר ערקלערט, אז זיין פאטער האט שוין געגעבען א געוויסען מאכער 400 דאלאר פאר דער פרוי בענטשקאווסקא.

פארזיצער: צי האט איהר בעקומען פון דער פרוי בענטשקאווסקא געלד זעגען פערמיטלען אין דער פראגע פון עלסנערן.

דער עדות וויל נישט ענטפערען אויף דער דאזיגער פראגע.

פארזיצער: צי האט איהר עלסנערן נעגעבען פראשקעס פאר דער אנאליזע.

עדות: איך האב איהם קיין שום פראשקעס נישט געגעבען, איך ווייס אבער, אז עלסנער האט געהאט עפעס פראשקעס.

ווייטער דערקלערט דער עדות, אז די פרוי בענטשקאווסקא האט איהם נעזאגט, אז עלסנערס אנאליזע וועט מאכען דער ד״ר לאבעגא און אז זי האט בעציהונגען מיט אנדערע מיליטער דאקטוירים, ווי למשל מיט׳ן מאיאר וואלאשינאווסקי. דער עדות האט אויך געדארפט היטען דעם ד״ר לאבעגא, ציי ער מאכט עלסנערס אנאליזע. דערפאר האט ער געדארפט בעקומען 500 זלאטעס, ער האט זיי אבער נישט בעקומען.

אויף א פראגע פון אדוו. שורלעי ענטפערט דער עדות, אז די פרוי בענטשקאווסקא האט איהם געזאגט, אז אויסער מאיאר וואלאשינאווסקי און פארוטשניק לאבעגא, בעפרייען נאך פון מיליטער דער מאיאר קארינסקי און מאיאר ליפסקי.

נאך די דאזיגע ערקלערונגען קומט פאר א קאנפראנטאציע צווישען דער פרוי בענטשקאווסקא און קאפראל דיראק.

פארזיצער: צי האט איהר געזאגט דיראק׳ן, אז איהר האט געגעבען דעם ד״ר לאבעגא 150 דאלאר?

בענטשקאווסקא: איך האב גארנישט געזאגט.

דיראק: זי האט מיר בפירוש געזאגט, אז זי האט געגעבען 100 אדער 150 דאלאר.

בענטשקאווסקא: ער זאגט ליגען פון ערשטען ביז׳ן לעצטען ווארט.

די קראנקען־שוועסטער אדאלף ערקלערט אויף די פראגע פון אדוו. שורלעי, אז אויב אימיצער וואלט געוואלט מאכען פאבאר־מאליווערזאציעס, וואלט ער צו דעם נישט געדארפט האבען דעם קאפראל דיראק

דער עדות פלאכטשינסקי ערקלערט, אז ער ווייס, אז פרוי בענטשקאווסקא האט געגעבען דעם ד״ר לאבעגא אלס פרעזענט א פאלעסטינער טעפיך, ער ווייס אויך, אז פרוי בענטשקאווסקא האט פאר דער מלחמה געהאט 2 פראצעסען פאר מאכעריי. ווייטער ערקלערט דער עדות, אז פריהער האט ער די דאזיגע ערקלערונגען נישט געגעבען, ווייל ער האט נישט געוואלט פערשיטען די פרוי בענטשקאווסקא, ווען ער איז אבער אליין ארעסטירט געווארען אין צוזאמענהאנג מיט דער פאבאר־אפערע האט ער אלץ אליין אויסגעזאגט.

דאן ווערט אויסגעהערט דער עדות עלסנער.

פארזיצער: ווי אזוי קומט עס, אז איהר אלס לאדזער בירגער, זאלט זיך שטעלען פאר א פאבאר־קאמיסיע אין טאמאשעוו?

עדות: דאס איז געשעהען נאך א פערשטענדיגונג מיט׳ן מאכער טילשטין, דארט האב איך געטראפען די פרוי בענטשקאווסקא, וועלכע איך האב פריהער נישט געקענט.

פארזיצער: אהער האט בעת דער אויספארשונג נעגעבען אנדערע ערקלערונגען?

עדות: אין דער זשאנדארמעריע האט מען מיך געהאלטען א גאנצען טאג, זיי האבען געשריבען פראטאקאלען ווי אזוי זיי האבען אליין געוואלט. איך האב אונטערגעשריבען אליין נישט וויסענדיג וואס.

פארזיצער: פארוואס זענט איהר געגאנגען אין שפיטאל מיט עטליכע טעג שפעטער, ווי מ׳האט אייך געהייסען אין דער פאבאר־קאמיסיע.

עדות: בענטשקאווסקא האט מיר געזאגט, אז זי וועט מיר געבען צו וויסען, וועלכען טאג איך זאל געהען.

פארזיצער: וועלכער דאקטאר האט אייך אונטערזוכט.

עדות: איך געדענק נישט.

פארזיצער: נישט אמאל ד״ר לאבעגא.

עדות: איך געדענק נישט.

פארזיצער: צי האט איך דיראק געגעבען פראשקעס?

עדות: וויל נישט ענטפערען אויף דער פראגע.

פארזיצער: וויפיל האט אייער פאטער געקאסט דאס בעפרייט ווערען פון מיליטער?

עדות: מיין פאטער האט דערפון נישט געוואוסט, איך האב געגעבען דעם מאכער טילשטיין פון 150 ביז 250 דאלאר.

פארזיצער: איהר גיט איצט גאנצע אנדערע ערקלערונגען, איך מאך אייך אויפמערקזאם, אז איהר וועט צוליעב זאגען צו פעראנטווארטליכקייט פאר פאלש עדות זאגען.

עדות: אין דער זשאנדארמעריע האט מען מיך אויסגעפארשט פון 6 פריה ביז 9 אין אווענד, מ׳האט מיך געדראהט, אז מ׳וועט מיך גלייך איינזעצען אין תפיסה.

דאן גיט ערקלערונגען דער עדות פולקאווניק נורצמאן, ער ערקלערט, אז ער האט געהאלטען דעם ד״ר לאבעגא פאר א מוסטערהאפטען אפיציר, א גוטען קאלעגע, ער וואלט קיינמאל נישט געגלויבט אז ער זאל בעגעהען מיסברויכען, ווייטער ערקלערט דער עדות, אז דער קאפראל דיראק איז שוין אמאל בעשטראפט געווארען פאר בעגעהען גנבות.

דאן ווערט ארויסגערופען אלס עדות דער פערמשפטער מאיאר וואלאשינאווסקי, וועלכער דארף פעסטשטעלען, אז די פרוי בענטשקאווסקא איז געווען א מאכערקע און האט געגעבען די אפיצירען „לאפוכעס“.

דער עדות גיט ריזעלבע ערקלערונגען וואס אויף זיין אייגענעם פראצעס.

(2) נעכטען איז פארגעקומען די פארטזעצונג אין פאבאר־פראצעס געגען פארוטשניק לאבעגא. אין פערלויף פון נעכטיגען טאג האט געהאלטען א לענגערע בעשולדיגונגס־רעדע דער פראקוראר קאפ. טילאווסקי און דאן דער ווארשאווער אדוואקאט שורלעי.

אין זיין לעצטען ווארט האט דער אנגעקלאגטער ערקלערט, אז ער איז אונשולדיג.

2 א זייגער האט דאס געריכט ארויסגעטראגען אנ׳אורטייל, לויט וועלכען פארוטשניק ד״ר לאבעגא ווערט פריינעשפראכען.

טרינקט נור כשר׳ען ווין „בארווין“ מעבדיל בארנשטייב׳ס

שטיצט די מאדערנע יידישע מאסן=קולטור קויפט די אפצייכנונג פון קולטור-פאנד געזעלש. „אונזט=קורסן“ פאר ארב. אין ווארשע.

פרעכטיגסטער קלאנג=פילם-קינא
CASIMO

היינט און פאלגענדע טעג גרויסע פרעמיערע פון ערשטען פוילישען קלאנג-פילם!

„די מאראל פון פרל. דולסקא“

(MORALNOŚĆ PANI DULSKIEJ)

לויט ג. זאפאלסקא. לויט ג. זאפאלסקא.

רעדעז, זינגעז, פייפעז:

ZOFJA BATYCKA (Miss Polonia 1930 r.)

DELA LIPIŃSKA, LUDWIK FRITSCHE, TADEUSZ WESOŁOWSKI i in.

JÓZEF WĘGRZYN דאס ערשטע פוילישע ווארט פון עקראן וועט הערען

Bronisław Szulc מיט׳ן אנטייל פון — Ludomir Różycki מוזיקאלישע פארמיטור פון די בעסטע אמעריקאנער קלאנג-אפאראטען „WESTERN ELECTRYC“

אנהויב 4 30 נאכמיטאג — אנהויב 4 30 נאכמיטאג

פילהארמאניע נארוטאוויטשא 20

נאר 1 טאנץ-רעציטאל

מאנטאג, דעם 21-טען אפריל ד. י., 12 פארמיטאג

פון דער פענאמענאלער 9 יעהריגער טענצערין און פילם-שטערן

מרים׳ל דייכעס

מיט׳ן אנטייל פונ׳ם ליבלינגס- ארטיסט: **יאן מראזשינסקי** (הומאר)

ביים קלאוויר: ג. שאפירא.

אנ׳אויסערגעוועהנליכער רייכער פראגראם.

הערליכע קאסטיומען פון די פאריזער אטעליעס.

16266

בילעטען צו בעקומען אין דער קאסע פון פילהארמאניע.

דער גרעסטער קלאַנג-פילם פון דער וועלט
נח'ס תבה

סענאַטאָר בודזינער ענטפערט יעקב לעשטשינסקי'ן

אַ בריף אין רעדאַקציע

ווערטער געעהרטער ה' רעדאַקטאָר!

און נומער 81 פון 4. אפּריל, ה.י., איז אין אייער חשובע צייטונג געווען איבערגעדרוקט יעקב לעשטשינסקיס אַרטיקעל פון אַמעריקאַנער „פאָרווערטס" „לאָדזער יודישע פאַבריקאַנטען ווילען נישט באַשעפטיגען קיין יודישע אַרבייטער".

צוליב דעם, וואָס דער טייל אינ'ם אַרטיקעל וועלכער איז נוגע מיין פּערזאָן, שטעהט אין אַ שרייענדיגער סתירה צום אמת, ווענד איך מיך צו אייך חשובער ה' רעדאַקטאָר, אַז איהר זאָלט אָפּגעבען פּלאַץ אין אייער ה' צייטונג פאַר מיין פאָלגענדיגע ערקלערונג:

ס'איז פּשוט נישט צו פאַרשטעהן, פון וואָס פאַר קוועלען דער מחבר האָט געשעפּט זיינע אינפאָרמאַציעס, וועלכע זיינען פון גרונד אויס פאַלש. שוין די בעהויפּטונג, אַז איך בין אַריינגעטרעטען אין דער פירמע הירשבערג און בירנבוים בעת די יודישע פאַבריק האָט שוין עקזיסטירט איז להלוטין פאַלש, ווייל דער אמת'ער זאַכפערהאַלט שטעלט זיך פאָר אויף פאָלגענדען אופן:

3

אין יאָהר 1905 נאָך דעם טויט פון ה' בירנבוים, בין איך אַריינגעטרעטען אין דער פירמע אַלס מיטאינהאַבער און איבערגענומען די גאַנצע לייטונג. פון דער אונטערנעהמונג. אין יאָהר 1909 האָב איך פּערזענליך און נישט קיין אַנדערער, געגרינדעט אַלס עקספּערימענט אַ קליינע פאַבריק פון 12 מעכאַנישע וועב-שטוהלען פאַר יודישע אַרבייטער. די ערשטע יודישע וועבער, וועלכע האָבען בעקומען בעשעפטיגונג אין דער ראָגער פאַבריק זיינען געקומען פון פּאַבּיאַניץ.

שוין אין קורצע צייט האָב איך מיך איבערצייגט אַז דער פּרוב איז אַ געלונגענער און שטרעבענדיג ווייטער, אַז האָב מעהר יודישע וועבער זאָלען זיך אויסלערנען אַרבייטען אויף מעכאַנישע שטוהלען, האָב איך גלייכצייטיג די פאַבריק פערגרעסערט, צו דעם צוועק האָב איך אין יאָהר 1911 געגרינדעט

אַ גרויס לאָקאַל און אַריינגעשטעלט 174 מעכאַנישע וועב-שטוהלען. כדי די אַרבייט זאָל געפיהרט ווערען מיט'ן נעהעריגען ערפאָלג, און כדי אויסצומיידען די רייבונגען און שיקאַנעס מצד די אונטער-מייסטערס וועלכע זענען געווען נישט-יודען, האָב איך איינגעוויזן אויסגעבילדעטע יודישע אונטערמייסטערס איך האָב דערפאַהרט אַזוי ווייט, אַז דער מאַשיניסט, שטוהל-מייסטער, בעזראַרגעשטעלטער, פּאַרטיער, נאַכט-וועכטער, און הויפּטאַרבייטער זענען אַלע געווען יודען.

איינס איז אמת אין ה' לעשטשינסקיס אַרטיקעל, דהיינו: אַז די פאַבריק האָט געאַרבייט זונטאָג און נישט שבת און אַז בּיי דער פאַבריקס-געביידע איז געווען רעזערווירט אַ ספּעציעל צימער, וואו די וועבער, וואָס זענען מייסטענס געווען בּני תּורה, האָבען געדאַוונט און געלערנט אין דער פרייער צייט.

איך האָב געהאַט אַ דאָפּעלטע סאַטיספאַקציע: ערשטענס איז מיר געלונגען אַ גרויסע צאָהל יודישע האַנדוועבער, וועלכע זענען אויסגעגאַנגען פון נויט צוצוציהען צו מאָדערנע מעכאַנישער אַרבייט און אַריינפיהרען זיי אין דער וועבער-אינדוסטריע, און צווייטענס — אַלס אונטערנעהמער בין איך געווען צופרידען ווייל די אַרבייטער האָבען פלייסיג און איבערגעגעבען ערפילט זייערע פליכטען. איך האָב דערבּיי מיט דער גרעסטער צופרידענהייט בעשטעלט ווייטערדיגע וועב-שטוהלען שליכט-מאַשינען, שערער-מאַשינען, צווירנמאַשינען, אַזוי אַז די יודישע אַרבייט זאָל דינען אַלס מוסטער און זאָל נישט זיין אָפּהענגיג פון אַנדערע פאַבריקען. איך האָב שוין אפילו געהאַט פערטיגע טעכנישע בוי-פּלענער, ווייל איך האָב געהאַט בעשלאָסען אויסצובויען אַ ספּעציעלען בנין פאַר דער יודישער פאַבריק.

די פּלענער האָבען לייַדער נישט געקענט אויסגעפיהרט ווערען. אין יאָהר 1914 האָט אויסגעבראָכען די וועלט-מלחמה. די דייטשע אָקופּאַנטען האָבען רעקווירירט פערשידענע מאַשינטיילען, רימען, מאָטאָרען און רוֹיה-שטאָפען. די יודישע פאַבריק האָט טראָצדעם געאַרבייט אַזוי לאַנג ביז עס זענען אויסגעאַרבייט געוואָרען די לעצטע רעזערווען רוֹיה-מאַטעריאַלען.

די בעהויפּטונג אַלזאָ, פון ה' לעשטשינסקי, אַז איך האָב געלאָזט איבערפיהרען די רוֹיה-מאַטעריאַלען פון דער יודישער וועבערייַ אין דער צווייטער פאַבריק (וואו ס'זענען אָבער אויך בעשעפטיגט צעהנדליגער יודישע אַרבייטער) איז פאָלשטענדיג פאַלש.

ב

דאָס איז די געשיכטע פון דער יודישער פאַבריק, וועלכע איז געווען אַזוי גוט ווי פיל אַנדערע אונטערנעהמונגען, אַ קרבן פון דער וועלט-מלחמה.

איך בעדויער ווירקליך, וואָס ה' לעשטשינסקי איז פּשוט פערפיהרט געוואָרען, ווייל וואָלט ער זיך געווענדעט אין די ריכטיגע קוועלען וואָלט ער נאָך היינט געוואוסט אַז אַנזער פאַבריק צעהנדליגער יודישע אַרבייטס-כּוחות.

דער דיר. פון „דזשאָינט" אין פּוילען ה' גיטערמאַן וועלכער איז זיכער אַ בעגלויבטער עדות, וואָלט געקענט בעשטעטיגען ה' לעשטשינסקי'ן, אַז וויפיל נאָר ס'איז בעגייט געוואָרען דער גרויסער אַריינצופיהרען יודען אין די מעכאַנישע וועבערייען, בין איך געווען דער ערשטער וועלכער האָט די וועבשטוהלען געבאָרגט און ערקלערט, אַז איך בין גרייט אויב ס'וועט נויטיג זיין, ווייטער צו באָרגען די ענטשפּרעכענדע שטוהלען. ווען ה' לעשטשינסקי וואָלט זיינע אינפאָרמאַציעס גענומען פון אַ עלטע, באמת אונפּאַרטייאישע קוועלען, וואָלט ער זיך לייכט דערוואוסט, וועגען דעם, וואָס ס'אַרגט אין לאָדז אַריינצוציהען יודישע אַרבייטער אין די פאַבריקען.

איך דאַנק אייך נאָכמאָל, ה' רעדאַקטאָר, און פערבלייב

מיט דרך-ארץ

שלמה בודזינער

סענאַטאָר

די געזעלשאַפט אוונט-קורסן האָט געשאַפען און האַלט אויס צענדליקער אָוונט-שולן און ביבליאָטעקן וווּ ס'לערנען זיך און ווערן דערצויגן הונדערטער און טויזנטער יידישע אַרבעטער

שטיצט די אָפּצייכנונג!!

ווי אַזוי האָט לאָדז געשפּילט אין דער איצטיגער 5-טער קלאַס?

נעכטען האָבען זיך געענדיגט די ציהונגען פון דער 5-טער קלאַס 20-טער מלוכה-לאָטעריע. עס איז כדאי איצט זיך צו בעטראַכטען אויף וויפיל האָט דאָס מאָל דאָס גליק געשמייכעלט אונזער שטאָט. כאָטש די הויפּט-געווינסען זענען דאָס מאָל נישט געפאַלען קיין לאָדז, (די פּרעמיעס זענען איצט געפאַלען אין סטאַניסלאַוו און אין לעמבערג) דאָך אויב עס האַנדעלט זיך וועגען מיטעלע געווינסען האָט לאָדז געשפּילט זאָגאַר נישט שלעכט. מיר האָבען דאָך צו פערצייכענען געווינסען אַזעלכע ווי 50,000 זל. פיל צו 20,000, 10,000, 5,000, 3,000 א. אז. וו. אינטערעסאַנט איז וואָס דאָס גרעסטע געווינס אין לאָדז 50,000 זל. אויף נומער 31082 ווי אויך די מעהרהייט פון די איבריגע געווינסען זענען געפאַלען (ווי געוועהנליך) אויך דאָס מאָל אין דער בעקאַנטער קאָלעקטור ס. יאַטקאַ, פּיעטריקאָווער 22 און 66 — עס איז דעריבער קיין וואונדער נישט וואָס די מעהרהייט פון די לאָדזער שפּילער קויפען לאָזען צו דער 1-טער קלאַס נאָר אין דער זעלבער קאָלעקטור.

אַ גנבה אין דער ווילקער שוהל

(—) פרייטאָג האָבען זיך, נאָך נישט ענטדעקטע גנבים אַריינבעקומען ביינאַכט אין דער ווילקער שוהל אויף זאַכאָדניאַ 55 און פון דאָרט אַרויסגעגנבעט 10 טליתים און 2 גאָלדענע בעכערס אויף אַ סומע פון 1000 זל. די גנבה איז ערשט בעמערקט געוואָרען ווען דער שמש איז געקומען עפענען די שוהל. די פּאָליציי זוכט ענערגיש די גנבים.

אָפּצייכנונגס-טאָג

פאַר דער געז. „אָוונט קורסען".

די הויפּט-פערוואַלטונג פון דער געזעלשאַפט אָוונט-קורסען פאַר אַרבייטער אין פּוילען, אָרדענט איין, מאָרגען, מיטוואָך דעם 16-טען ד. ח. אין גאַנצען לאַנד אַן אָפּצייכנונג לטובת דעם קולטור-פאָנד ביי דער געזעלשאַפט. די געז. „אָוונט קורסען" האַלט אויס אַ גאַנצע רייהע אָוונט-שולען, ביבליאָטעקען, זומער-קאָלאָניעס פאַר אַרבייטער, אָרגאַניזירט אויספלוגען אין לאַנד און אויסלאַנד, עס איז דעריבער צו האָפען, אַז דער אָפּצייכנונגס-טאָג וועט אַדורך מיט'ן געהעריגען ערפאָלג.

צוזאַמענפאָהר פון מוזיקער

אין וואַרשאַ.

(—) דעם 16, 17 און 18 אַפּריל קומט פאָר אין וואַרשאַ דער אַלגעמיינער צוזאַמענפאָהר פון די אָפּטיילונגען פון די פּראָפעסיאָנעלע מוזיקער-פאַראיינען. דער צוזאַמענפאָהר איז געווידמעט פּראָפעסיאָנעלע פראַגען, בעזונדערס דעם פּראָבלעם פון קלאַנג-פילם.

די לאָדזער אָפּטיילונג איז רעפּרעזענטירט דורך דעם פאָרזיצער פון דער אָפּטיילונג אנזעלם שפּילמאַן, סעקרעטאַר ד. שטיבעל און פערוואַלטונגס-מיטגליד קאַשאַלקאָווסקי.

באַנקראָטען און פּראָלאָנגאַציעס

פון האַנדעלס-געריכט

(—) אויף דער זיצונג פון האַנדעלס-געריכט איז בעטראַכט געוואָרען אַ גאַנצע רייהע באַנקראָטען און פּראָלאָנגאַציע-ענינים: אין דער ערשטער רייהע איז ערקלערט געוואָרען אַלס באַנקראָט די פירמע זאָלאַדאַרסקי, טאָוויצקי און קאָמפּ. זאַקאָנטנאַ 9.

דער טערמין פון באַנקראָט איז בעשטימט געוואָרען אויפ'ן 28. סעפּטעמבער, אַלס קוראַטאָר איז בעשטימט געוואָרען אַדוו. מיסאַלאַ, אַלס ריכטער קאָמיסאַר האַנדעלס-ריכטער אַלעקסאַנדער הייטאַן.

דער צווייטער באַנקראָט איז ערקלערט געוואָרען דער פירמע היר בערלינסקי, פּאָלודניאָוואַ 48, שטרימף-אויסאַרבייטונגען, אַלס קוראַטאָר איז בעשטימט געוואָרען אַדוו. שפּער, אַלס ריכטער קאָמיסאַר האַנדעלס-ריכטער אַלעקסאַנדער הייטאַן.

דער דריטער באַנקראָט איז ערקלערט געוואָרען דער שיך-פירמע יאַקוב סאַכאַטשעווסקי, נאַוואָמיעיסקאַ 17, אַלס קוראַטאָר איז בעשטימט געוואָרען אַדוו. איזאַאַק כּודי, אַלס ריכטער-קאָמיסאַר האַנדעלס-ריכטער קאָשטימעוש כּאַניטץ.

אויף דערזעלבער זיצונג פון האַנדעלס-געריכט זענען פּראָלאָנגירט געוואָרען די צאָהלונגען דער פירמע שפּיץ, טאַופענבלאַט און קאָמפּ. פאַבריק פון טעקסטיל-סחורות אין זדונסקאַ וואָליאַ, לאַגער אויף ציגעלנאַ 47. די פּראָלאָנגאַציע איז געגעבען געוואָרען נאָר אויף 1 חודש.

אַלס געריכטס-אויפזעהער איז בעשטימט געוואָרען דער סוחר וינצענטי באַרוך, אַלס ריכטער-קאָמיסאַר דער האַנדעלס-ריכטער אַלעקסאַנדער הייטמאַן ווייטער איז געגעבען געוואָרען אַ פּראָלאָנגאַציע פון די צאָהלונגען אויך אויף אַ חודש דער פירמע אברהם מענדעל גאָנגנשטער, טיכער-פאַבריקאַנט פּיעטריקאָווער 35.

אַלס געריכטס-קאָמיסאַר איז בעשטימט געוואָרען דער סוחר פּיטעל לאַנדאַו און אַלס ריכטער קאָמיסאַר דער האַנדעלס-ריכטער סטעפּאַ, אַסער.

די דריטע פּראָלאָנגאַציע אויף אַ חודש צייט איז געגעבען געוואָרען דער קאָנפעקציע-פירמע א. י. דאַווני, נאַוואָמיעסקאַ 3.

אַלס געריכטס-אויפזעהער איז בעשטימט געוואָרען דער אַדוו. עדוואַרד הערשליק, אַל ריכטער קאָמיסאַר סטאַניס. קאָפּשטינסקי.

פּראָפ. אַלעקסאַנדער בריקנער

בעקומען דעם ליטעראַרישען פּריז פון לאָדז

שטאָדט-ראַטס-קאָמיטעט פאַר ליטעראַרישען פּריז פון שטאָט לאָדז האָט אויפ'ן יאָהר 1930 כּדי צו וועהלען אַ לאַורעאַט. פּרעזידענט ז'עמיענצקי האָט געהאַלטען אַ רעדע צום אָנדענקען פון וו"ר י. קאָלעבאַך. די רעדע האָט דער קאָמיטעט אויסגעהערט שטעהענדיג.

נאָכדעם ווי עס זענען געהאַלטען און כאַראַקטעריזירט געוואָרען די קאַנדידאַטען, האָט דער קאָמיטעט איינשטימיג בעשלאָסען צו אַנערקענען דעם ליטעראַרישען פּריז פון לאָדז אויף 1930 — דעם פּראָפ. אַלעקסאַנדער בריקנער, פּראָפעסאָר פון בערלינער אוניווערזיטעט, פאַר זיין טעטיגקייט אויפ'ן געביט פון דער פּוילישער ליטעראַטור.

דעם דיפּלאָם און פּריז וועט מען דעם לאַורעאַט איבערגעבען, לויט'ן סטאַטוט אויף דער פייערליכער זיצונג פון שטאָט-ראַט דעם 3. מאַי 1930.

אַלעקסאַנדער בריקנער איז געבוירען אין 1856 און איז פּראָפעסאָר פון סלאַווישער פילאָלאָגיע אין בערלינער אוניווערזיטעט, איינער פון די בעריהמטסטע היסטאָריקער פון דער פּוילישער און סלאַווישער געשיכטע און קולטור. דער מחבר פון בעסטען סקיצען וועגען דער פּוילישער ליטעראַטור און געשיכטע פון דער רוסישער ליטעראַטור (אויף פּויליש און דייטש). ער איז אַ חוץ דעם אַ גלענצענדער שפּראַכען פאָרשער און איז דער מחבר פון דער גלענצענדער מאָנאָגראַפיע וועגען דער געשיכטע פון דער פּוילישער שפּראַך און עטימאָלאָגישען ווערטער בוך פון דער פּוילישער שפּראַך.

אונפערגלייכליך
אין כשרות און אין קוואַליטעט
— איז דער —
ווין
פון דער פירמע
„באָרווין"
מענדל בארנשטיין
לאָדז נאָוואָמיעסקאַ 30
טעלעפאָן 58-210
היט אייך פאַר פאַלסיפיקאַטען!

לאָדזער קאַמעראַל-טעאַטער „אַרט" אַל. 1. מאַי 2 פריהער ענגל. זאַל

ליטעראַר. לייטער: משה בראָדערזאָן. דירעקטאָר: יוסף סטרוגאַטש. קאָמפּאָזיטאָר: דוד בייגעלמאַן

היינט, דינסטאָג — 2 פאָרשטעלונגען: אָנהויב 7.45 און 10

אַנגעזעהן צו ביליגע פּרייזען פון 1 ביז 4 זל. ס'ווערט געשפּילט

טשאַקעדיק און קנאַקעדיק!

אין צוויי טיילען / 16 גאַנץ נייע שלאָגער-נומערן 16

קאָנפעראַנסיער: נ. רייכענבערג.

בילעטען בעקומט מען אין דער קאַסע פון טעאַטער יעדען טאָג פון 11—1 מיטאָג און פון 5 נאָכם.

אונטער׳ן דרוק פון האנדעלס-קריזיס

האנדעלס-קאמער פאדערט שטייער-הנחות

(—) צוליב דעם פערשטארקטען ווירטשאפט־ליכען קריזיס פון לאדזשער אינדוסטריע־קרייז, איז לאקאל פון דער האנדעלס־קאמער אין לאדז פארגעקומען א זיצונג, וואס איז געווען געווידמעט אויסשליסליך דער פראגע פון פעסטשטעלען די דרינגענדע פאסטולאטען פון לאדזשער אינדוסטריע־קרייז אויפ׳ן געביט פון די שטייער־הנחות. נאך א לאנגער דיסקוסיע זענען קאנקרעטיזירט געווארן א רייה פאסטולאטען, וועלכע זענען אנ׳אומבעדינגטע נויטווענדיגקייט פאר פיל ווירטשאפטליכע עקזיס־טענצען.

אויספיהרענדיג די בעשלוסען פון דער קאמיסיע האט די לאדזשער האנדעלס־קאמער אוועקגעשיקט אנ׳אויספיהרליכען מעמאריאל צום פינאנץ־מיניס־טעריום, אין׳ם מעמאריאל ווערט פערלאנגט אונבעד־דינגט נאכצוקומען די ארויסגעשטעלטע פאסטולאטען, בעזונדערס האט די האנדעלס־קאמער אנגע־וויזען, אז אין חודש מאי דארפען געצאהלט ווערען פאלגענדע שטייערען: 1) א העלפט פון מלוכה׳שען הכנסה־שטייער; 2) דעם אונטערשיד צווישען דעם אפגעשאצטען אומזאץ־שטייער אויפ׳ן יאהר 1929 און די איינגעצאהלטע „אליטשקעס" און 3) די קווארטאלע „אליטשקע" אויפ׳ן יאהר 1930. נעהמענדיג אין אכט, אז די אינדוסטריע און האנדעל געפינען זיך שוין זייט א לאנגע צייט אין א קאטאס־טראפאלער לאגע, אז דער ווירטשאפטליכער קריזיס אין לאדזשער אינדוסטריע־קרייז פערערגערט זיך, וועלען די לאזשער שטייער־צאהלער נישט קענען אין מאי צאהלען די דערמאנטע שטייערען, צוליב דעם פאדערט די האנדעלס־קאמער ארויסצוגעבען פאל־גענדע פעראָרדנונגען:

1) פונאנדערלעגען די העלפט פון הכנסה־שטייער אויף 2 ראטעס: די ערשטע צאהלבאר דעם 1. מאי און די צווייטע — דעם 1. אויגוסט, אהן שטראף און פראצענטער. 2) צאהלען דעם אונטער־שיד פון דעם אפגעשאצטען אומזאץ־שטייער אויפ׳ן יאהר 1929 און די איינגעצאהלטע „אליטשקעס" אין 4 ראטעס: 15. יוני, 15. יולי, 15. אויגוסט, און 15. סעפטעמבער אהן שטראף און פראצענטער און 3) איבעררוקען דעם טערמין פון דער ערשטער „אליטשקע" אויף אומזאץ־שטייער פאר׳ן יאהר 1930 אויפ׳ן 15. יולי אהן שטראף און פראצענטער. די האנדעלס־קאמער האט די דאזיגע פאסטולאטען אויך איבערגעשיקט אין האנדעלס־מיניסטעריום, מיט א ביטע אונטערצושטיצען די פאדערונגען.

א אוצר אין א אלטען פאלטא

אנ׳אומגליק, וואס האט זיך געענדיגט מיט גליק

אויף טושינסקי 37 וואוינט דער קצב חיים ראזענבלום, ביי וועלכען מ׳האט אויף יום־טוב, ווי ביי אלע יודען, געמאכט ריין און ציכטיג אין אלע ווינקעלעך.

ראזענבלום האט צונויפגעלעגט אלע אלטע זאכען און מלבושים, וועלכע האבען ביי איהם פער־נומען אנ׳איבריג ארט און בעשלאסען דאס צו פער־קויפען. ראזענבלום האט אויך נישט פערגעסען צוצו־שטעלען זיין סובלאקאטאר רובין און אויך מיטגעלענט צו פערקויפען דעם לעצטענס אלטען פאלטא, ראזענבלום האט גערופען א שאכער און איהם פער־קויפט אלע „גראטעס" פאר גאנצע 30 זל.

אין אוועגד איז אהיימגעקומען דער סובלא־קאטאר רובין און די פרוי ראזענבלום האט זיך גע־טיילט מיט איהם מיט דער פרעהליכער בשורה, אז זי האט פערקויפט רובינס אלטע פאלטא פאר 14 זל. דעם סובלאקאטאר איז אויפ׳ן ארט נישט גוט געווארען, ווי ס׳האט זיך ארויסגעשטעלט איז אין אל־טען פאלטא געווען פערנייט זיין גאנץ פערמעגען און נעהמליך 500 דאלאר מזומנים, א בריליאנטענער רינג. וואס איז ווערט א גרעסערע סומע און דאקו־מענטען מיט א שיפסקארטע ארויסצופאהרען קיין בראזיליען.

וואס איז געווען צו טון? נאך לאנגע טראכטע־נישען האט רובין בעשלאסען דערוויל נישט אויס־צוזאגען פאר קיינעם און אליין אנגעהויבען צו זוכען דעם אלטען פאלטא, צום גליק האט זיך דאס איינגעגעבען, ארייננעהענדיג אין א קאנפעקציע־געוועלב פון יאקובאוויטש אויף פארושעטשנא גאס, און ערקלערענדיג, אז ער וויל קויפען אנ׳אלטען פאלטא. האט מען איהם פארגעלעגט טאקע זיין אייגענעם פאלטא, רובין האט געקויפט דעם פאלטא און גלייך צונטערטרענט אויפצווזוכען דעם אוצר, וועז רובין האט פון דארט ארויסגענומען די דאלאר רען מיט בריליאנט האט יאקובאוויטש פערלאנגט צוריק דעם פאלטא, ערקלערענדיג, אז ער איז נאך אין זיי נגעוועלב און ער וויל איהם נישט פער־קויפען.

ס׳איז ענטשטאנען אנ׳אינציאנטורע, וועלכע איז ליקווידירט געווארען דורך דער פאליציי, נאך דעם ווי דער גאנצער ענין איז קלאר געווארען, האט רובין צוריקבעקומען זיין אוצר, ער האט אבער געגעבען יאקובאוויטשען אלס בעלוינונג 300 זל.

שוידערליכער זעלבסטמארד פון א יודישען ארבייטסלאזען

(–) שבת 6 א זייגער אין דער פריה איז אויף קאשטשעלנא 4 פארגעקומען א שרעקליכער זעלבס-מארד, אין דעם דערמאהנטען הויז וואוינט א געוויסער ערדינסט מיט זיין פרוי און קינדער, זיין עלסטער זוהן, דער 26-יעהריגער שמואל, האט חתונה געהאט מיט עטליכע יאהר צוריק און גע-ארבייט אלס שניידער-געזעלען אין דאברין, ער האט אבער פערלוירען די ארבייט און צוריקגעקו-מען קיין לאדז מיט זיין פרוי און געוואוינט ביי די עלטערן, שמואל האט נישט געוואלט פאלען צו לאסט זיינע עלטערן און געזוכט עפיס א בע-שעפטיגונג, ער האט אבער נישט געפונען, צוליב דעם, איז זיין פרוי צוריק אוועקגעפאהרען קיין דאברין, דאס האט שטארק געווירקט אויף ערדינ-סטען און שוין עטליכע מאל האט ער זיך געפרובט דאס לעבען צו נעהמען, מ׳האט איהם אבער גע-היטען און בעצייטענס אפגעראטעוועט. שבת ארום 6 א זייגער אינדערפריה ווען אלע אין שטוב זע-נען נאך געשלאפען, האט שמואל שטיל זיך אויפ-געהויבען פון בעט, ארויסגעגאנגען אויף די טרעפ און ארפגעשפרונגען פון פירטען שטאק. די פאגא-טאוויע האט דעם אומגליקליכען אין א האפנונגס-לאזען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

א גרויסע האנדווערקער-פערזאמלונג

אין צוזאמענהאנג מיט׳ן אינדוסטריע געזעץ וואס געהט שוין אריין אין קראפט און מיט דער פעראָרדנונג פון דער לאדזשער האנדווערקער־קאמער פון 31. מערץ ה. י. וואס פערבאט צו בעשעפטיגען לערניונגלעך די האנדווערקער, וואס בעזיצען נישט דעם טיטעל „מייסטרוש", רופט דער צענטראלער האנדווערקער פעראיין דינסטאג דעם ערשטען טאג חול המועד א גרויסע האנדווערקער פערזאמלונג. אויף דער פערזאמלונג וועט אויך בעטראכט ווערען די פראגע וועגען דער שטייער־לאסט, וואס איז הײַ יאהר ארויפגעלעגט געווארען אויף די האנד־ווערקער.

אויטא-אונגליק

אויף קאשטשעלני פלאץ איז איבערגעפאהרען געווארען דורך אנ׳אויטא די 62-יעהריגע לאה גער-בער פון דאלנא 11, ביי דער איבערגעפאהרענער איז צובראכען געווארען דער רעכטער פוס. די פא-גאטאוויע האט זי איבערגעפיהרט אין דער שטע-טישער זבארניע.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: עפשטיין, פיעטרקאווער 215; בארטא-שעווסקי, פיעטרקאווער 95; ראזענבלום ציגעל-גאס 12; גארפיין, ווסכאדניא 54; קאפראווסקי נאווא-מיעסקא 15.

קויפט לאנדעס-פראדוקציע!

גרויסע קאנפערענץ אין דער האנדעלס-קאמער

די לאדזשער האנדעלס־קאמער האט צונויפגערופען א קאנפערענץ פון די היגע סוחרים־פעראיינען וועגען פיהרען א פראפאגאנדע פאר דער לאנדעס־פראדוקציע. ס׳זענען אנוועזענד געווען פארשטעהער פון סוחרים־פעראיין, פיעטריקאווער 73, פון צענטראלען סוחרים־פעראיין, פיעטריקאווער 10, פון דעטאליסטען־פעראיין, פיעט־ריקאווער 69 און פון קליינהענדלער־פעראיין, אנ־דראזשא 10. דעם ענין האבען רעפערירט דיר. בייער און פרעזעס ר״ר יוסף זאקס. די רעפערענ־טען האבען זיך בעזונדערס געווענדעט צו די דע־טאליסטען, אז זיי זאלען אויסדעקארירען זייערע שויפענסטער מיט לאנדעס־אויסארבייטונגען און אז דאס פערוואל פון די געשעפטען זאל דירעקט פאר־לייגען די קונים צו קויפען לאנדעס־אויסארבייטונגען. ס׳איז בעשלאסען געווארען, אז צווישען 27 אפריל און 10 מאי ה. י. זאל אין אונזער שטאט ארורכ־געפיהרט ווערען א פערשטארקטע פראפאגאנדע פאר לאנדעס־אויסארבייטונגען.

אין צוזאמענהאנג מיט דער דאזיגער קאנפע־רענץ איז פארגעקומען א ספעציעלע זיצונג פון דער פערוואלטונג פון דעטאליסטען־פעראיין, פיעטריקאווער 69, ס׳איז בעשלאסען געווארען פאר־צוגרייטען א ספעציעלען צירקולאר צו די מיטגלידער וועגען ארורכפיהרען די פראפאגאנדע־ וואכען, זייטער איז בעשלאסען געווארען צונויפצו־רופען א מיטינג פון דעם סעקטאר, וואו דער ענין וועט גענוי ארורכגעקערט ווערען.

ס׳איז געקומען צופאהרען דער בעקאנטער

ספארט-צירק

אויפן פלאץ אויף נארוטאוויטש 61

זונטאג, דעם 20 אפריל 4 א זייגער נאכם. פייערלי-כע ערעפנונג פון צירק גרויסער אינטערנאציאנאלער טורניר פון די רינג-קאמפען, וועגען עהרען-מייסטער פון לאדז און געלד-פרייזען מיט׳ן אנטייל פון די בעדייטענדסטע אטלעטען פאר די רינג-קאמפען, קינסטלער-פראגראם. איינצעלהייטען אין די אפישען. זונטאג, דעם 20. און מאנטאג, דעם 21 אפריל וועלען פארקומען מיט׳ן פולען פראגראם צו 2 פארשטעלונגען 4 א זייגער נאכמיטאג און 8 א זייגער אוונט אויף אלע פארשטעלונגען.

רינג-קאמפען און ארטיסטישע אויפטריטען

פון זאפארט צו פערמיטען א

פראנטאווע קעלער

איז צענטרום אלטשטאט

רוג קאשטשעלנע און מרדכי גבאי׳ס צו ערפאהרען אויף דער שטעל ביים ווירט.

א רעכטס-ביורא

וואס עקזיסטירט אין צענטרום זייט 15 יאהר ביים זעלבען ביורא גרינדעט

אנ׳אינקאסענטען-אפטיילונג

און זוכט צו דעם צוועק

א רוטינירטען ענערגישען פונקציאנאר עווענטועל געגען ציטרים אלס שותף - צו די אינקאסא-אפטיילונג. אפערטען אין אדמיניסטראציע פון „פאלקסבלאט" פאר „ענוצקוציע".

ס׳איז געגנבעט געווארען א פארטפעל

מיט 3 וועקסלען צו 1000 זל. אויסגעשטעלט דורך הערמאן קאליש, לאדז ציגעל-גאס 113; פרדרע יוסף זילבערבערג; זשירא מאטל בארנשטיין. 1) צאהלבאר 10 מאי 1930; 2) צאהלבאר 15 יוני 1930; 3) צאהלבאר 10 יולי 1930, 1 דאלאר און 1 פונט שטערלינג. א פאס און מיליטער ביכעל ארויסגעגעבען אין לאדז אויפ׳ן נאמען פון מאטל בארנשטיין. בעווארעניש׳ען זענען געמאכט. די וועקסלען ווערען ערקלערט פאר אומגילטיג. דעם דאלאר און דעם פונט שטערלינג בעט איך צו האלטען און די וועקסלען ווערט געבעטען אפצוגעבען געגען בעלוינונג צו בארנשטיין ווסכאדניא 54.

2 צימער און קיך

מיט בעקוועמליכקייט, צענטרום, 1-טער שטאק, גאז און עלעקטריע, זאפארט צו פערדינגען טעלעפאן 139-62.

כדי צו ווערען א מייסטער אדער בעזעלען מוזט איהר אין הסכם מיט צעכען-געזעץ בעלעגען אנ עקזאמען פון פויליש און רעכנען. דאס קאנטער איהר ערלערנען גרינדליך שנעל און ביליג. ביי H. ROZENSTOK זגערזשער 43/45.

זאל פילהארמאניע

מאנטאג, דעם 21 אפריל, 4 נאכמיטאג

איינציגער קאנצערט

פון לידער און אפערע-אריעס

— פון —

VITTORIO WEINBERG

וועלט-בעריהמטער באריטאן פון טעאטער „La Scala" אין מעדיאלאן, גענוו. ארטיסט פון דער אפערע אין ירושלים. מיט׳ן אנטייל פון

ZUZANNA KARIN

ביים פארטעפיאן: דיר. Teodor Ryder

בילעטען צו בעקומען אין פילהארמאניע-קאסע טעג-ליך פון 10.30 פריה ביז 2 א זייגער נאכם. ווי אויך פון 4 א זייגער נאכם. ביז 7 א זייגער אוונד.

ביי אונוואהל זיין

איז דאס נאטירליכע ביטערוואסער Franciszka Józefa אנ׳אנגענעהם וירקענד הוילליך מיטעל. צושריפטען פון פראפעסאר-דאקטוירים לויבען זעהר דאס רעכט מילדע מינע-ראלוואסער Franciszka Józefa. דאס איז זעהר נוצליך פאר דעם קערפער-בוי פונדער פרוי צו בעקו-מען און פון שפעטיקען און סקלאר-שפעטשנעם.

אינטערנאציאנאלער

רינג-קאמף-טורניר אין לאדז.

זונטאג, דעם 20-טען ד. ח. קומט פאר די פייערליכע ערעפנונג פון סענסאציאנעלען אינטער-נאציאנאלען רינג-קאמף-טורניר אין ספארט-צירק, וועלכער האט זיך ערווארבען א גרויסע פאפולא-ריטעט אין אונזער שטאט, דער טורניר האט ארויסגערופען אנ׳אונגעהויערע פעראינטערעסירונג, ווייל עס בעטייליגען זיך אין איהם די בעריי-טענדסטע פון וועלט-רוהם אטלעטען. אויסער דעם וועט געגעבען ווערען א אינטערעסאנטער ארטיסטי-שער פראגראם. דער ספארט-צירק געפינט זיך אזוי ווי אין פערגאנגענעם יאהר אויף נארוטאוויטש-גאס.

ספארט-בעוועגונג

„ל.ק.ס" — „גארבארניא" 1:5 (1:3)
„הכח" — „ווידזעוו" 0:1 (0:0)
„חשמונאי" - „פאגאן" 1:4 (1:1)
„הכח" — „קדימה" 1:2 (0:0)
„אָרקאן" - „טוריסטען" 2:3 (2:2)
„הכח" II - „ווידזעוו" II 1;2
„חשמונאי" II - „פאגאן" II 1:2
„הכח" II - „קדימה" II 1:2

פאביאניץ

„שטערן" (פאביאניץ) – „בר כוכבא" (לאדז) 3;1

פריינדשאפטס-מעטש

רעזולטאטען פון די „ליגע"-קאמפען אין פוילען

ווארשא, (טעל.)

„פאלאניא" – „ווארשאוויאנקא" 0:3

וויעלקע-היידוקי (טעל.)

„רוך" – „לעגיא" 1:1

קראקא (טעל.)

„ווילא" – „ווארטא" 1:1

לעמבערג (טעל.)

„טשארני" – „קראקאוויא" 2:1

מעלדונג.

מיר מעלדען אלע אונזערע חברים און פריינד, אז אין שייכות מיט דער גאסען-זאמלונג וואס קומט פאר מארגען דעם 16. ד״ח לטובת דעם קולטור-פאנד פון די בעזעלשאפט אוונד-קורסען פאר ארב. אין ווארשא, קומט פאר היינט 8 אוונד אין לא-קאל פון בעקלייד-פעראיין לעגיאנאוויצקא 4 א פער-זאמלונג פון אלע זאמלער, אלע חברים עלטערע און יוגענטליכע ווערען געבעטען צו קומען צו דער פערזאמלונג און זיך בעטייליגען אין דער גאסען-זאמלונג.

די פערוואלטונג פון דער געז.

16291 אוונד - קורסען פאר ארב. אין לאדז.

גרויסע פרעמיערע!!

היינט און פאלגענדע טעג!!

„דער הערשער פון סאכארא"

WŁODZIMIERZ GAJDAROW i DOLLY DAVIS

גרויסע דראמע אין די הויפטראלען:

נעכסטער פראגראם: „קבר פון ליבע"

קינא-טעאטער

ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

(ביים פלאץ קאשטשעלני)

בעמ.: בעת דער פויזע קאנצערט אויף גיגאנטישע מארקאני-ראדיא פערשטארקטער ארקעסטער

Przeszło 1000.....

nowych przyjaciół zdobyła sobie tutaj marka „Centra" w przeciągu krótkiego czasu.

Wielkie rzesze stałe kupujących obuwie marki „Centra" w całym kraju są dowodem zaufania na jakie to obuwie zasługuje.

Wygoda w noszeniu, elegancja i trwałość — oto zalety obuwia „Centra — Rekord" w cenie Zł. 36,90.

Do nabycia m. inn. w magazynach:

L. Friedland, Cegielniana 51 | *J. Sandberg, Piotrkowska 161*
D. Hechtkopf, Piotrkowska 58 | *S. Starkman, Piotrkowska 39*
L. Joab, Nowomiejska 5

OBUWIE „CENTRA"

פרעהליכע איבעראשונג!

חיינט, דינסטאג, דעם 15. אפריל ד. י., 10 א זייגער אווענד
קומט פאר אין ענגלישען זאל (וואלטשאנסקא 5)

א גראנדיעזער

פסח=טאנץ-אוונט

מיט'ן אנטייל פון אנ'ערשטקלאסיגען ארסעסטער.
טענץ ביז 6 פריה.
בעמערקונג: ארדנונג בעזיכערט. פרייז 1 זל. 16281

Pensjonat „Wolfówka"

w kolumnie pod Łaskiem

otwarty będzie z początkiem maja

Las-Rzeka / Radjo / Sala rozrywkowa.

Zgłoszenia:
Narutowicza 5, Restauracja „WOLF"
Tel. 466 84, lub Narutowicza 45, m. 20.

פאטאגראפיע „פאלאניא"

א גוטע בשורה!

צו דער בעקוועמליכקייט פון די געעהרטע קונדען מאך איך בעקאנט, אז נאך א גרינדליכען רעמאנט אין מיין פאטאגראפישען אטעליער, וואס איז פערזעהען מיט די נייעסטע אפאראטען, מיט די שענסטע דעקאראציעס זענען די פרייזען געווארען בעדייטענד פערקלענערט. אין מיין אטעליר געפונען זיך גאנץ נייע קאסטיומען, ווי: רוסישע, מורח-קאסטיומען, ציגיינער-קאסטיומען פערשידענע פאיאצען און קאווקאזישע, מענסקע און דאמסקע. יעדען איינעם, וועלכער פאטאגראפירט זיך אויף פאסטקארטען, ווערט געגעבען אומזיסט א פרעמיע. בעמערקונג: פאר קאסטיומען ווערט נישט גענומען בעצאהלט.

מיט אכטונג

„POLONJA" פאטאגראפיע

11 יערזשעגא 11

אינה. גוטערמאן.

צופאהר מיט טראמוואי 3

16193

Dr. W. ŁAGUNOWSKI.
Specjalista chorób skórnych, wenerycznych i moczopłciowych
przeprowadził się na ul. Piotrkowskiej 70
róg Traugutta).
Przyjmuje od 8[30] do 10[30] rano, od 1-ej do 2[30] pp., od 6 do 8[30] wiecz.
w niedziele i święta od 10 do 1-ej.

W. EYCHNER
אגינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11.
טעל. 134-72
נעמט אן פון 6–8 אווענד

Dr. ADAM
GRO̧SGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט און וענערישע קראנקע
ר'נטגען און ליכטהיילאינסט
נעמט אן פון 4—7 אין אווענד

Dr. med.
LAJCHTER
צאהן-כירורג
Chor. szczęk, dziąseł podniebienia, języka pit.
przeprowadził się na ZIELONĄ 9
Ip. front, **tel. 149-66**
od $1^1/_2$–5 po poł.

דעטעקטארען קאמפלעט
מיט א סלוכאווקע און
אנטענע פון 28 זל.
RADIO - LLOYD
Przejazd 8.

ווינקטיג פאר שניידער-מייסטער און קאנפעקציאנערען!

מיר טיילען מיט, אז מיר האבען געעפענט א געשעפט פון

שניידער=צוּדאטען

וויקטאריאס	ראסטהאר	שפעציאל אפטיילונג פון
בעק	קעפער	דאמען
ערמעל-פוטער	סרוויזע	הערען
וואלאשאנסקא	מושלין	קינדער
אלפאגאס	לייווענד	פוטער
זיידענע פוטערס	סאטט-קעלנער	גארנע

געפינט זיך שטענדיג אויף לאגער צו ביליגע פרייזען א גרויסען אויסוואהל

קומט און איבערצייגט אייך! מיט אכטונג

BAZAR KRAWIECKI 8 8 נאוואמיעסקא 8
פראנט געוועלב

אין הויז ווי עס געפינט זיך דאס טוך-לאגער פון בנימין מאראסא.

בעמ: פאר בעשטעלטע שניידער ספעציעלען ראבאט.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej).

Od wtorku, dnia 8/4 1930 r.
do poniedziałku, dnia 14/4 1930 r.
Dla dorosłych:

HRABIA CAGLIOSTRO

Dramat w 12 aktach na tle powieści
ALEKSANDRA DUMASA
Dla młodzieży:

AMERYKA

Dzioje walk o wolnośc i niepodległość Ameryki
Nast. program „KOBIETA NA KSIĘŻYCU"

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר ווענערישע הויט=קראנקה,
און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט
און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער.
קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-
לאגישע און נערווען-קראנקהייטען.
קווארץ=לאמפ. עלעקטרישער
הייל=קאבינעט קאסמעטיק.
— טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.
נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

טליתים=פאבריק

אויסארבייטונג פון וואלענע, האלב-וואלענע, זיידענע טליתים כמו טערקישע, קאלאמעיער, ווי אויך טליתי קטנים, הורט און דעטייל מיט אויספערטיגונג, אויך גארטלען, שפאניעס און ציצית
צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל, ביי

א.ח. ציטרינאווסקי, קאמיעננא 1,

אין 2. טויער, פארטער. קומט איבערצייגט אייך!
בעמערקונג: ס'ווערען אויך אנגענומען אלטע טליתים צום וואשען

פאהרען אויף א ראווער

קענסטו זיך לייכט אויסלערנען אויף דעם
בע-וואוסטען **וועלאדראם, קאנסטאנטינער 16**
אפען פון 9 פריה ביז 11 אווענד. עס ווערען אנגענומען און סאליד און ביליג אויסגעפירט זעמטליכע רעפעראטורען. צו בעקומען אלערליי ראווער-טיילען. עס ווערען אויסגעבארגט ערשט-קלאסיגע ראווערן אויף אויספלוגן אויף שעה'ן און טעג.

עלטערן!

אין מײן נאכמיטאג **חדר=שולע** הערען אנגענומען

קינדער, וואס לערנען אין פאווישעכנע שולען צו לערנען חומש, רש"י, תנ"ך, משניות, גמרא, הוס-פות, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע בריף וועלבסט צוזאמענשטעלען. ס'הערען אויך אנגענומען אנפאנגער וואס ס'וועלן אונטערלויף פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינדליך דאווענען. א שפרינג - רעליגיעזע ערציהונג! צוגענגליכע פרייזען.

אנשרייבען טעגליך 4 ביז 7 אווענד.

יחיאל דוד ראזענפעלד
פלאץ וואלנאשטשי (נייע שטאט) 6
קוער אפיצינע, רעכטס, 2. שט.

Dr. med.
B. Robinzon

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
פעטריקאווער 10, טעל. 31-86
נעמט אן פון 8–$9^1/_2$ פריה און פון 3–$4^1/_2$ נאכמ.

צאהן-ארצט
St. Gelberg

וואוינט יעצט
Zawadzka 14, tel. 108-33
נעהמט אן פון 10-2 און פון 4-7

אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו

ווינקטיג נייעס פאר די פראקטעקטען-בעזיצער!
מיר מאכען בעקאנט, אז מיר האבען ערעפענט

א ביטשריפטען=ביורא

אויף פיעטריקאווער 16 (פאלודניאווא 3)

וואס שרייבט און ערלעדיגט זעמטליכע סאנדאווע ספראוועס, ווי: קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס, אוכילעניעס ווי אויך סקארבאווע און אלער ארט מיליטער-ענינים. ס'ווערען ערלעדיגט פערשידענע דירות אנגעלעגענהייטען, איבערזעצונגען אין פרעמדע שפראכען. גאראנטי פאר רעעלע בעהאנדלונג, ווייל די ביורא געפינט זיך אונטער דער אנפיהרונג פון די ה"ה סקאטשילאס און דרעסלער
בעמערקונג: פאר אונבעמיטעלטע אומזיסטע בעראטונגען טעגליך פון 2–3 נאכמיטאג.
ביורא „EXPRESS" פעטריק. 16 טעל. 168 59

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאראווירען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה.
קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3

Dr. med. **H. KRAUSKOPF**
אקושעריע און פרויען=קראנקהייטען
צעגעלניאנא 45, טעל. 113-47
נעמט אן פון 4 ביז 7 אין אווענד.

DR. MED.
L. Pikielny

אוראלאג
ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און הארן-קראנקייטען
8 NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעהמט אן פון 4–7 אווענד.

צאהן-דאקטאר
L. Berger

זגערזשער 21, פראנט, 1 שטאק. עמפפאנגס-שעהן פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 5 ביז 9 אוו.
פון 2 ביז 5 נאכמ. אין לעטשניצע, פיעטריקאווער 62

אבאנאמענטס=פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינפון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען=פרייז פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 " " " " " 4 " " " " " 60—
נאכ'ן טעקסט—12 " " " " " 8 " " " " " 18—
פאר א מילימעטער-שורה: נאכ'ן טעקסט—12 " ... 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט
אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.